

VISITATIO
CAPITULI E. M. STRIGONIENSIS

ANNO 1397.

KÖZLI

KOLLÁNYI FERENCZ.

BUDAPEST.

FRANZ NAEM IROD, ÉS NYOMDAI R.-T. KÖNYVNYOMDÁJA.

1901.

Gróf Battyáni Ignác erdélyi püspök, Leges ecclesiasticae regni Hungariae című nagybecsű munkájának III. kötetében a fentebbi cím alatt kiadta az esztergomi főszékesegyházi káptalanban 1397-ben megtartott visitatio, egyházlátogatás jegyzőkönyvét. Mint közlésének kezdetén elmondja, a másolatot Hevenessy kéziratgyűjteményében találta, a hol Hevenessynek következő megjegyzése olvasható: mindez leiratott az esztergomi főkáptalan levéltárában őrzött ily című. könyvecskéből: »*Visitationale V. Capituli Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis. Acta visitationis anni 1397 ac etiam statuta ejusdem V. capituli in se continens.*«

Midőn egy alkalommal a főkáptalan gazdag magánlevéltárában kutattam, itt egy a Hevenessy által adott címmel szórul-szóra megegyező feliratú kéziratot találtam. Összehasonlítván ezt Battyáni könyvével, úgy találtam, hogy az általa átvett és Hevenessy által készítettett másolat nemcsak szerfelett hibás, hanem hiányos is, a mennyiben t. i. a káptalannak a visitatio alkalmával bemutatott statutumai nincsenek meg benne. Ez a körülmény arra birt, hogy az egész kéziratot újból lemásolva, az olvasási hibáktól megtisztítva, a káptalani statutumokkal együtt újból közzé tegyem. Nemcsak a tudtommal eddig teljesen ismeretlen statutumokat akarom ezzel napfényre hozni, hanem az egész egyházlátogatási jegyzőkönyvet kívánom pontos másolatban az érdeklődőknek könnyen hozzáférhetővé tenni.

Hogy Hevenessy másolója az előttem fekvő kéziratot

használta-e, s ha igen, mi okból hagyta el a **statutumok** leírását, a melyek nem kevésbé becses és érdekes részét képezik a jegyzőkönyvnek, nem tudom megállapítani. Hasztalan kerestem Hevenessy kéziratgyűjteményében is a másolatot; úgylátszik, éppen az azóta veszendőbe ment kötetek egyike foglalta azt magában.

Az általam lemásolt kézirat azonban nem egykorú feljegyzése az 1397-évi egyházlátogatás eredményének. Ezt maga az írás is mutatja. Tehát az eredeti jegyzőkönyvnek csak is egyik másolatát őrzi tudtunkkal a káptalani levéltár. Hogy ki készítette e másolatot és mikor, minderről mit sem tudunk. Az az egy bizonyos, hogy a jegyzőkönyvet a XV. század második felében írták bele e könyvecskébe. Ezt pontosan meg lehet határozni.

Az egyházlátogatást végző De Pontho Antal sebenicei püspök, Kanizsay János esztergomi érsek helynöke, bizonyos pontokat — összesen negyvenkilenczet — terjesztett a káptalan elé, a melyek szerint a kanonokok a szükséges felvilágosításokat megadni tartoztak. Az 5. pont ekként hangzott: hány javadalmas kanonok van a székesegyházban, hányan vannak jelen, hányan távol, és vannak-e ezeken kívül még egyéb javadalmasok is az egyházban, kik ezek, és minő hivatalban, állásban vannak? A káptalan az erre adott válaszbán elmondja, hogy a kanonokok száma összesen 39, ezek és ezek nincsenek jelen, hogy ezen felül 12 praebendarius van a székesegyházban, hogy külön hivatalt képez a székesegyházi főesperesség, és hogy a székesegyházban 12 kápolna és oltárjavadalom van, a melyeket külön egyenkint felsorol és közelebbről ismerttet. Azután egymás után következnek a többi kérdések. A legutolsóban, a 49-ikben afelől tudakozódik a püspök, vannak-e a káptalannak statutumai; a 48-ikban pedig hogy mely káptalani méltóság bír saját házzal? Számot adván e lakásokról, közvetlen ezután ismét egy kápolna javadalomról van szó.

Az első pillanatra látszik, hogy ez nem tartozhatik a visitationalis jegyzőkönyvhöz, mert ez esetben ennek a kápolnának is az 5. pontban kellene említettetnie. De ettől eltekintve, maga a szövegezés is világosan bizonyítja, hogy ez a rész a

visitatio után iratott le. Ugyancsak — olvassuk ebben — vannak még egyéb igazgatóságok is, a melyeket postea — azután, alapítottak egyes jámbor káptalanbeliek, lelküknek üdvére. Ezt csak is úgy lehet érteni, hogy az egyházlátogatás megtörténte után jöttek létre e javadalmak.

Átlapozva a kéziratot, azt fogjuk tapasztalni, hogy amikor olyan egyénekről tétetik a jegyzőkönyvben említés, a kik a leírás idejében már nincsenek az élők között, rendszerint nem hiányzik a név mellől a néhai, a quondam szócska. Ezt előre bocsátva és szem előtt tartva, legalább megközelítőleg megtudjuk mondani, mikor készült e kézirat.

Ugyanis a fentebb említett javadalomnak, a sz. Jeromos kápolnája igazgatóságának leírásában azt olvassuk, hogy sz. Jeromos kápolnáját a főszékesegyház északi részében *Kesztölcsi Mihály* olvasókanonok építette és javadalmazta, még pedig oly czéllból, hogy itt mindig legyen valaki a gyónók meghallgatására. Miután ezen leírásban *Kesztölcsi* neve két ízben is említettik, és egyszer sem olvassuk neve mellett a quondam szócskát; ebből észszerűen arra kell következtetnünk, hogy a mikor ezt leírták, *Kesztölcsi* még életben volt. Már pedig tudjuk, hogy *Kesztölcsi Mihály* 1469—1499-ig szerepelt mint esztergomi olvasókanonok. A kéziratnak tehát, a melyet itt másolatban bemutatunk, szintén ezen évek alatt kellett készülnie.

* - * *

In Christi nomine, ejusque matris virginis gloriosae Mariae, nec non beatorum Petri et Pauli apostolorum, et beatissimi Adalberti martyris, hujus sanctae¹⁾ ecclesiae Strigoniensis patroni praecipui. Anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo septimo, in praesentia mei Martini Johannis de Turnovia, clerici Pragensis dioecesis, sacra apostolica et imperiali auctoritatibus publici notarii. Reverendus in Christo pater dominus Antonius de Pontho decretorum doctor, Dei et apostolicae sedis gratia episcopus Sibinicensis, reverendissimi in Christo patris, et domini domini Johannis eadem gratia archiepiscopi Strigoniensis, locique ejusdem comitis perpetui, primatisque, et apostolicae sedis legati, ac regiae majestatis supremi²⁾ cancellarii, in spiritualibus vicarius, et causarum

¹⁾ Battyáninál hiányzik; »sanctae«.

²⁾ B.-nál »summi«.

auditor, de eiusdem domini Johannis archiepiscopi speciali mandato, et commissione, visitator ad capitulum cathedralis dictae ecclesiae Strigoniensi specialiter, generaliter autem ad omnes ecclesias, et capitula, abbatias, conventus, et praepositoras, praedicto domino Johanni archiepiscopo, et dictae suae ecclesiae Strigoniensi subiectas missus, et datus. Vigesima quarta die mensis Majii hora primarum, vel circa, in loco capitulari consueto ipsius ecclesiae Strigoniensis ad hoc deputato, constitutus, convocatisque in unum ad sonum campanae, ut moris est, praeposito, ac omnibus, et singulis dominis canonicis, pro tunc ¹⁾ praesentibus, et residentibus, atque capitulum facientibus. In quo capitulo, et visitatione interfuerunt domini canonici infra nominandi; videlicet Petrus praepositus, Stephanus lector, Gregorius cantor, Abraham custos, Ladislaus praepositus sancti Georgii, Johannes praepositus sancti Stephani, Stephanus praepositus sancti Thomae, Ladislaus Nitriensis, Ladislaus Neugradiensis, Jacobus Gemberiensis, Paulus Hontensis, Johannes Barsiensis, Andreas Camariensis,²⁾ Thomas Sasvariensis, et Johannes Zoliensis archidiaconi; Briccius Corporis Christi, Petrus sancti Adalberti capellarum rectores; Anthonius de Septem Castris, Simon de Rozgon, Gregorius de Zond, Laurentius Organista, Benedictus de Torna. Ladislaus Crucifer, Nicolaus de Werebel, Anthonius de Bingola,³⁾ Georgius praepositus Scepusiensis, Nicolaus de Lyphthovia, Franciscus, Blasius sancti Petri, Johannes de Werebel, Petrus de Chuz, Anthonius magnus, Ladislaus Chohan, Paulus de Nitria, Johannes Petri praepositi, Petrus domini vicarii, et Gregorius Chepregh canonici; ubi idem dominus Anthonius episcopus vicarius, et visitator infrascripta formavit capitula in scriptis redacta, quae per me notarium jam dictum alta voce coram ipsis dominis legi et publicari fecit, requirens eos et eorum quemlibet, quatenus ad conscientias suas Deo debitas, super ipsis capitulis dictae visitationis, quae sciunt, credunt, aut fama audierunt, meram et puram dicere, et respondere debeant, et teneantur veritatem, et quoniam memoria labilis est omniumque habere memoriam divinitatis est potius, quam humanitatis, idcirco ea, quae in ipso visitationis officio fierent, et agerentur, ne lapsu temporum pereant, idem dominus episcopus vicarius, et visitator, ut dixit, de commissione, et speciali mandato dicti domini Johannis archiepiscopi voluit et mandavit, ut ego notarius, qui supra, ea omnia, quae in ipso visitationis officio sciret, inquireret, et quae sibi tum de

¹⁾ Battyáninál »per omnia«.

²⁾ B.-nál »Comaromiensis«.

³⁾ B.-nál »Píngola«.

statu ecclesiae Strigoniensis praefatae, et aliarum, tum etiam de ipsius capituli, canonicorum, et ministrorum ecclesiae, item ipsius ecclesiae bonis, possessionibus, proventibus, redditibus et emolumentis, nec non dignitatibus, et personarum, canonicorumque numero, et ad alia capitula formata dicerentur, fideliter, prout teneor, rescriberem, ut futuris in memoriam relinqueret perpetuam, quod feci, ut infra sequitur.

Capitula formata per dominum Antonium episcopum visitatorem.

1. Item primo, a quo fuit fundata ipsa ecclesia Strigoniensis, et quibus bonis ac possessionibus dotata, et quibus privilegiis privilegiata, tam ¹⁾ quoad capitulum, quam etiam archiepiscopum?

2. Item si capitulum eodem tempore fuit fundatum, et quibus bonis ac possessionibus, quibusque redditibus, et proventibus ac libertatibus dotatum extitit?

3. Item quot sunt dignitates in ipsa ecclesia cathedrali Strigoniensi, post pontificalem dignitatem, et quales sunt et qui ipsas ²⁾ tenent?

4. Item de ipsarum dignitatum gradibus, et praeeminentia, et quo ordine se dirigant, et quae officia exercere habeant ipsae dignitates in ipsa ecclesia, vel extra, et quos proventus percipiant, et unde?

5. Item quot sunt canonici praebendati in ipsa ecclesia cathedrali, et quot sunt praesentes et residentes et quot absentes, et si ultra ipsos canonicos sunt aliqui alii in dicta ecclesia cathedrali beneficiati ministri, vel clerici, et de eorum officio, et servitio praestando, et qui, et quot sunt?

6. Item extra dictam ecclesiam cathedralem Strigoniensem sunt aliqua beneficia ecclesiastica constituta, eidem ecclesiae subiecta, et si sunt, quae sunt, et qualia, et qui ea tenent, et quomodo?

7. Item si aliqua beneficia in ipsa ecclesia cathedrali sunt suppressa, seu diminuta, aut reformanda, et quae et in quo, vel etiam extra eidem ecclesiae subiecta?

8. Item de canonico titulo omnium et singulorum in dicta ecclesia cathedrali beneficiatorum, quae exhibere teneantur ad octavum diem?

9. Item de introitibus, redditibus et proventibus singulorum in dicta ecclesia cathedrali beneficiatorum, et ministrorum, quot sunt, et in quibus consistant, et quomodo, et qualiter percipiantur, et distribuuntur?

¹⁾ B.-nál »tum«.

²⁾ B.-nál »ipsos«.

10. Item si diurnum officium pariter et nocturnum in ipsa ecclesia debite dicantur, et decantentur, et per quos et quibus horis?

11. Item quot missae omni die in ipsa ecclesia celebrantur, et quo ordine, et per quos?

12. Item si sunt in dicta ecclesia aliqui canonici, qui in ordine existentes sacerdotali et residentes, celebrant in ipsa ecclesia missam, nec ne? Et ¹⁾ quot sunt tales, qui non celebrant?

13. Item si ad omnes horas debite pulsatur,²⁾ per quem, et quis ad hoc tenetur?

14. Item utrum ipsa ecclesia sit consecrata, et altaria, et si utensilia ad divinum cultum deputata, sint benedicta.³⁾

15. Item si paramenta, corporalia, et vasa ejusdem ecclesiae pro divino cultu deputata, nitide et munde teneantur?

16. Item, si in ipsa ecclesia, ad Eucaristiam, et Corpus Dominicum ad altaria, et missas debita luminaria ministrentur temporibus debitis et horis?

17. Item si Eucaristia, sacrum chrisma, et alia sacramenta ecclesiastica, sub debita et ⁴⁾ fida ⁵⁾ custodia teneantur, conserventur, et custodiantur?

18. Item si fons baptismatis, munde et sub clausura et custodia debita conservetur?

19. Item sacramenta baptismatis, Eucaristiae, et extremae unctionis in eadem ecclesia, per quos, et quomodo conferantur?

20. Item utrum in baptismo conferendo debita forma servetur, et quae sit illa?

21. Item an ipsa ecclesia constitutiones synodales habeat, nec ne? Et an quilibet dominorum canonicorum illas penes se habeat scriptas?

22. Item si ipsa ecclesia habeat libros ad usum ipsius necessarios, et quot et quales, et an reparatione indigeant, et quis ad illorum reparationem superintendat et teneatur?⁶⁾

23. Item si ipsa ecclesia habeat calices, cruces, et paramenta ad cultum divinum necessaria, et an illa reparatione indigeant et quis ad ipsarum reparationem teneatur?

24. Item si ipsa ecclesia habeat fabricam et quis illam regit et conservat?

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál »pulsetur«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

⁵⁾ B.-nál »fide.«

⁶⁾ B.-nál: »superintendant et teneantur«.

25. Item si ipsa ecclesia habet inventarium de mitris, baculis, pastoralibus, crucibus, paramentis, reliquiis, localibus, monstrantiis, thesauro, et caeteris universis suis rebus, et bonis mobilibus, et etiam libris juris, et aliarum facultatum in sua sacristia, et dominio existentibus, et si sic, exhibeantur, et videantur, si omnia adsunt, vel aliqua deficiunt; si autem nullum est inventarium, de novo fiat.

26. Item quomodo possessiones, praedia, molendina et caetera jura et bona dictae ecclesiae et capituli regantur, et gubernentur; et an sint aliqua desolata, et quae, et cujus culpa, quot possessiones, et qualia praedia, molendina, et bona immobilia ipsum capitulum habeat? Et si sint ¹⁾ aliqua bona, vel jura dictae ecclesiae vel capituli alienata, vel occupata et quae et per quem?

27. Item si ipsi domini canonici dictae ecclesiae, et alii ejusdem ministri sunt solliciti, vel negligentes circa horas canonicas debitas in ipsa ecclesia decantandas, et quibus horis intersunt, et quibus non?

28. Item si quilibet canonicorum et aliorum dictae ecclesiae sacerdotum, per se, vel cum socio legat debite suas horas canonicas; et si quilibet ipsorum dominorum canonicorum habeat per se breviarium pro horis dicendis nec ne?

29. Item si per dominos canonicos et alios dictae ecclesiae ministros servatur²⁾ in choro tempore celebrationis divinatorum officiorum debitum silentium; et an honeste, et devote in ipso choro stent vel ne?

30. Item si sit aliquis dominorum canonicorum, et aliorum dictae ecclesiae ministrorum, homicida, concubiniarius publicus vel occultus, lusor taxillorum, vel alcarum, per tabernas vel alia loca inhonesta discurrens, aut simoniacus, usurarius, sacrilegus, saepius jurans, blasphemator Dei, et sanctorum ejus aut perjurus, vel³⁾ alienator rei ecclesiasticae, vel inhonestam ducens vitam?

31. Item si ipsi domini canonici, et alii dictae ecclesiae ministri in habitu et tonsura debitis honeste incedant?

32. Item si omnes domini canonici sint in sacris ordinibus constituti, et quot, et qui non⁴⁾?

33. Item si ipsi⁵⁾ domini canonici, et alii dictae ecclesiae curam habentes sunt bene solliciti circa curam animarum et populi admonitionem, et informationem?

¹⁾ B.-nál »sunt«.

²⁾ B.-nál »servetur«.

³⁾ B.-nál »aut«.

⁴⁾ B.-nál a 32. és 33. pont fel van cserélve.

⁵⁾ B.-nál »omnes«.

34. Item si parochiani ipsius ecclesiae bene visitant ipsam ecclesiam et maxime in diebus dominicis, et festivis?

35. Item si semel saltim¹⁾ in anno confiteantur ipsi parochiani et recipiant Eucaristiam?

36. Item si sunt aliqui suspecti de fide, utpote non celebrantes jejunia per ecclesiam indicta, vel contemnentes claves ecclesiae vel receptatores haereticorum?

37. Item si sunt aliqui incantatores, vel venefici, vel alii talia committentes. Et si sunt aliqui usurarii, et adulteri, et qui sunt illi?

38. Item si sunt aliqui conjuncti non legitime, vel clandestine contrahentes inter se matrimonia, vel tempore interdicto ab ecclesia, et qui sunt illi?

39. Item si in ipsa ecclesia proponitur, et praedicatur verbum Dei populo christiano, et annuntiantur²⁾ festa colenda, et tempora jejuniorum, et tempora interdicta a nuptiarum solennitate et quae sunt illa tempora?

40. Item si in ipsa ecclesia sit quispiam canonicorum aut sacerdotum, qui bis in die missam celebraret et ex qua causa?

41. Item utrum sit in ipsa ecclesia, vel parochia aliquis excommunicatus a jure vel ab homine, et quis est talis?

42. Item interrogetur parochialis presbyter de verbis transsubstantialibus Corporis, et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi?

43. Item si populum christianum moneat ad recipiendam confirmationem?

44. Item si³⁾ pro sacramentis baptismatis, poenitentiae, Eucaristiae, matrimonii, extremae unctionis, sepulturae,⁴⁾ vel a similibus aliquid petitur, et quid, et quantum?

45. Item si clerici peregrini publice sine licentia episcopi ad celebrandum admittantur?

46. Item si clerici parochiani festa indicta ab ecclesia debite celebrant?

47. Item si aliqua pia voluntas ultima defunctorum restat exequenda?

48. Item si quae dignitates vel canonicatus habent proprias domos et curias, et quot, et quas?

49. Item si in ipsa ecclesia, et capitulo sunt statuta ordinata, et constitutiones, sive consuetudines secundum quas

¹⁾ B.-nál »tantum«.

²⁾ B.-nál »praenuntiantur«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál »sepultura«.

vivere debent ipsi canonici, et ministri ecclesiae, et quae sunt illae et an observantur nec ne?

Quibus quidem capitulis publice per me notarium perlectis et intellectis, dicti domini praepositus et alii qui supra, ad omnia praefata capitula formata, prout requirebantur, respondere se¹⁾ velle dixerunt, modo aliqui dies ipsis pro deliberatione concedantur; ubi dictus dominus episcopus, et vjsitor, quindecim dies eisdem ad deliberandum dedit et²⁾ concessit, quibus completis et ipsis domino episcopo vicario, et visitatore, nec non praeposito, et dominis de capitulo in loco quo supra, rursum congregatis, ipsi domini prout promiserant, ad singula capitula ordine qui sequitur uno ore responderunt.

Ecclesia Strigoniensis fundata est in archiepiscopatum, et dotatum.

Ad primum capitulum ipsi domini praepositus et capitulum concorditer et uno ore responderunt, quod sicuti ipsi scire possunt, ipsa ecclesia Strigoniensis fundata fuit per beatum Stephanum regem Hungariae, qui fungebatur legatione sedis apostolicae de latere, et fundavit sub vocabulo Beatae Mariae Virginis et sancti Adalberti et erexit in metropolitana, caput, matrem, et magistram aliarum ecclesiarum regni Hungariae, constituens archiepiscopum in praelatum, et caput, capitulum autem in membra. Qui archiepiscopus habet et nunc sex suffraganeos sibi subjectos, videlicet Agriensem, Quinque-Ecclesiensem, Wesprimiensem, Jauriensem, Waciensem, et Nitriensem; super quos, et eorum subditos, habuit semper et habet jurisdictionem, tanquam eorum metropolitanus.

Item habuit et habet ex praerogativa speciali jurisdictionem ordinariam in spiritualibus, voluntariam et contentiosam in totam curiam regiae et reginalis majestatum, videlicet judicandi, confessiones audiendi, absolvendi et alia quaelibet sacramenta ministrandi.

Item habuit et habet a fundatione ecclesiae ipsius ministerium coronandi, et inungendi regem, et reginam, ipsosque dum Deo volente decesserint de hac vita, ecclesiasticae tradere sepulturae.

Item quod tempore coronationis, rex coronatus et unctus, archiepiscopum, et ecclesiam Strigoniensem solebat dotare³⁾ certis villis seu possessionibus, pro suo decenti honore.

Item habuit et habet a fundatione ecclesiae, ex speciali

¹⁾ B.-nál »se se.«

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál »dotare«.

praerogativa, fere in omnibus dioecesibus regni Hungariae, tam suae, quam Colocensis provinciae jurisdictionem ordinariam in quibusdam praepositis, et abbatis regularibus, et secularibus, et plebanis.

Item habet jurisdictionem et potestatem coercendi detentores et usurpatores decimarum, et aliorum jurium ecclesiae Strigoniensis, etiam in alienis dioecesibus habitas, et habita, ex privilegio sedis apostolicae.

Item ex gratiosa annuentia regum Hungariae omnes archiepiscopi ecclesiae Strigoniensis pro tempore existentes, functi sunt et funguntur honore cancellariatus utriusque aulae, regiae videlicet et reginalis majestatum.

Item ex munificentia et promotione serenissimi principis domini Sigismundi regis Hungariae, ipse archiepiscopus effectus est primas et ¹⁾ legatus natus, utraque provincia, sua videlicet et Colocensi, quo titulo fruitur, et fruuntur etiam successores.²⁾

Quaesiti si super hiis omnibus possunt ostendere privilegia, responderunt quod non, quia ipsi illa non habent, sed praelatus eorum in suis carthofilaciis; sunt tamen plures ex ipsis dominis canonicis qui dixerunt plura ex hiis privilegiis vidisse, nec ista egent, ut dixerunt, probatione, cum sint manifesta, et usque modo observata. Casu autem quo aliqua ex hiis privilegiis demonstrari non possent, hoc ideo est, quia ipsa ecclesia Strigoniensis fuit pluries violenter capta³⁾ et vastata, et ab inimicis spoliata, maxime tempore, quo magnificus Stiborius Wajvoda Transilvaniae castrum Strigoniense tenuit, quia tunc sacristia in nocte fuit confracta et multae res ecclesiasticae et privilegia ablata.

Item dixerunt ipsi domini et capitulum, quod dicta ecclesia Strigoniensis fundata fuit per sanctum Stephanum primum regem Hungarorum, et per eundem decimis, possessionibus et praediis ac aliis proventibus plurimis abunde dotata, et etiam per successores reges redditibus ampliata, tam quoad ipsum archiepiscopum, quam etiam capitulum. In quarum pacifica possessione, et nunc existit, quae ipse dominus archiepiscopus, et praelatus eorum melius declarare poterit.

Item dixerunt se scire, quod dotata fuit castro Strigoniensi. Item decima parte omnium proventuum regalium in quibuscunque rebus consistentium, specialiter vero lucro camerae, urburis quorumcunque metallorum incusione⁴⁾ mone-

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál »succures«.

³⁾ B.-nál »rapta«.

⁴⁾ B.-nál »incisione«.

aurum auri et argenti, in quinquagesima ovium et aliarum rerum minutarum, et ponderum de partibus Transilvanis, et a bobus tempore coronationis a Siculis dare debendis.

Item integra decima a salibus regalibus et insuper pro coquina salibus sufficientibus.

Item dotata fuit multis libertatibus, tam quoad praelatum quam capitulum, ita quod eorum jobbagiones sunt liberi¹⁾ a solutione quorumcunque tributorum, a solutione²⁾ lucri camerae regiae et³⁾ taxa regia ex⁴⁾ quacunque causa de novo imponenda.⁵⁾

Item a descensu exercituantium et solutione victualium, quae solent exigi in congregatione palatinali, vel quacunque alia de causa.

Item a iudicatu palatinali et quorumvis aliorum iudicium, praecipue quavis potestate et iurisdictione comitum parochialium.

Capitulum fuit fundatum, et dotatum.

Ad secundum capitulum, idem praepositus et capitulum concorditer responderunt, quod sicuti ipsi sciunt et scire possunt, quando dicta ecclesia Strigoniensis fuit fundata per beatum Stephanum regem in metropolitanam, eodem tempore etiam ipsum capitulum fundatum fuit, ut sicuti in capite quoad dignitatem archiepiscopalem, ita in membris proportionabiliter quoad distinctiones fundatum et dotatum est.

Omnes quaedam dignitates et magistratus postea in eadem ecclesia et etiam extra denuo creati fuerint, de quibus per ordinem dicetur.

Fundatum tamen fuit ut credunt ipsum capitulum sicuti alia capitula, et collegia ecclesiastica, ad laudem et gloriam divini nominis, et exaltationem fidei catholicae, ex qua fundatione tenentur jugiter in eadem ecclesia Domino famulari.

Dotata autem fuit ipsa ecclesia quoad capitulum possessionibus, praediis, decimis, et aliis juribus, bonis et obventionibus, in quorum dominio nunc existit.

Nomina villarum et praediorum ab ista parte Danubii existentium.

Item primo, terra Nyr longo tempore habitatoribus destituta. Item villis Keztewlez, Dorogh et Epel. Item terra Ben vocata in comitatu Sinigiensi deserta. Item contrata sanctae Annae ante portam civitatis Strigoniensis. Item telonio ante

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál »a«.

⁴⁾ B.-nál »et«.

⁵⁾ B.-nál »imponendo«.

sanctam Annam in Strigonio, et alio telonio quod cives civitatis Strigoniensis ex quadam conventionē facta inter ipsos et capitulum, solvunt singulis annis, circa festum sancti Michaelis; cuius quarta pars spectat ad sanctimoniales de insula Strigoniensi, simul cum praeposito sancti Thomae de Promontorio Strigoniensi, de cuius residuo praepositus habet quintam, et lector decimam; residuum distribuitur inter canonicos.

Item vado et portu Danubii inter castrum Strigoniense et villam Kakath¹⁾ ac tributo portus de dicta Kakath, de cuius proventibus praepositus habet quintam, et lector decimam; residuum dividitur inter canonicos.

Nomina villarum ultra Danubium.

Item primo, villa Ebed superiore penes Danubium, ubi est piscatura usonum, et sturionum, ex quibus praepositus habet quintam, et lector decimam, si tempore divisionis fuerint praesentes, alioquin nihil habebunt, ubi campanator²⁾ habet portionem.

Item, villa Nana, Kysthatha, Gyarmath, Pathach³⁾, Pald, Kezey⁴⁾, Damas, Barathy, Gywrky, Nempthÿ cum molendinis ibidem, et tributo in dicta Nempthÿ⁵⁾ modici redditus. Ex quibus praepositus habet quintam, et lector decimam. Zebelléb et terra Saagh, ac piscatura Agyagus prope Komaron. Item molendino in calidis aquis Strigonii, et⁶⁾ baluco⁷⁾ ibidem, de quibus, scilicet baluco et molendino nihil habet praepositus, neque lector, nisi inquantum canonicus.

Item ibidem Danubio parvo, a muro majoris civitatis Strigoniensis usque ad murum novae civitatis archiepiscopalis.

Item Kyrth circa Sempthe noviter acquisitum, quod est donatum ipsi capitulo per Nicolaum de Nitria hoc pacto, ut in die animarum ipsum capitulum faciat legere tres missas et tria psalteria, pro refrigerio animae donatoris.

Nomina decimarum spectantia ad decimationem capituli Bars major.

Item decimis⁸⁾ frugum, vinorum, agnorum, agnellorum,

¹⁾ B.-nál »Kakats«.

²⁾ B.-nál »companator«.

³⁾ B.-nál »Patorh«.

⁴⁾ B.-nál »Kepey«.

⁵⁾ B.-nál kimaradt: »cum molendinis ibidem, et tributo in dicta Nempthy.«

⁶⁾ B.-nál kimaradt.

⁷⁾ B.-nál hibásan »balneo«. Bizonyára »balluca« akar lenni, ami Dufresne Glossariuma szerint aranyos fővényt jelent, a melyből az aranyat mossák.

⁸⁾ B.-nál »decimas«.

apum, edorum¹⁾ et aliarum rerum decimari solitarum comitatus majoris Barsiensis, in quibus nobiles illius comitatus faciunt singulis annis in dicatione et exactione decimarum ipsarum multas occupationes et magna damna; ubi deductis primum et ante omnia viginti quinque marcis denariorum gravis ponderis, ac quartis pro dignitatibus, et aliis ad quos spectant, quae hoc modo deducuntur, quod primo et ante omnia de tota summa ipsius comitatus deducuntur dictae vigintiquinque marcae denariorum, quae cedunt capitulo et ad solos canonicos.

Item de toto districtu Ozlyano²⁾ deducuntur quartae pro ipso capitulo et, ad solos canonicos. Item de districtu, qui de Submontibus dicitur, deducuntur quartae pro praeposito sancti Stephani de Castro Strigoniensi, et archidiacono Barsiensi, quos inter se aequaliter dividunt.

Item in³⁾ districtu de Susol⁴⁾ deducuntur quartae pro custode⁵⁾ ejusdem ecclesiae sancti Stephani de Castro, exceptis tribus villis puta Apathy, Vézka, et Lehothka⁶⁾; in quibus deducuntur quartae pro abbate de sancto Benedicto de juxta Gron. Item etiam de aliis villis ipsius abbatae; videlicet Zenthbenek,⁷⁾ Pezeer, Kowachy,⁸⁾ Walkocz⁹⁾ magna, Kenešycz parva,¹⁰⁾ Thazar¹¹⁾ et Zepezen deducuntur quartae pro ipso abbate de sancto Benedicto. Quidquid autem ab hiis remanet ante divisionem factam, praepositus major recipit quintam, et lector decimam. Hiis autem quae remanent a quinta praepositi et decima lectoris, adduntur dictae viginti quinque marcae et quartae de Ozlyano, et dividuntur ad canonicos.

Cultellus minoris Borsiensis.

Item decimis frugum, vinorum, apum, agnorum, edorum¹²⁾ et aliarum rerum decimari solitarum, cultelli comitatus minoris Borsiensis, quae solvuntur cum frugibus et solvuntur cum mensura sancti Adalberti, quae ad hostium ecclesiae Strigoniensis est de ferro impressa, et dividitur per villas inter canonicos ad sortem tali modo; quod primum omnes villae ipsius

¹⁾ B.-nál »haedorum«.

²⁾ B.-nál »Oeryano«.

³⁾ B.-nál »de«.

⁴⁾ B.-nál »Suvoł«.

⁵⁾ B.-nál »capitulo«.

⁶⁾ B.-nál »Lehota«.

⁷⁾ B.-nál »Szent-Benedek«.

⁸⁾ B.-nál »Kowaszi«.

⁹⁾ B.-nál »Valkor«.

¹⁰⁾ B.-nál »Pawa«.

¹¹⁾ B.-nál »Thyar«.

¹²⁾ B.-nál »haedorum«.

comitatus minoris Borsiensis dividuntur in quinque partes aequales, prout justius aestimari poterit, et quinta pars deputabitur praeposito majori; tandem residuum dividetur ¹⁾ in decem partes consimiliter aequales et decima pars deputabitur lectori, residuum autem aestimatur, et aequatur inter canonicos, et quilibet portionem suam per se dicare facit, aut arendat, sive vendit. In isto autem comitatu minori Borsiensi non deducitur aliqua quarta, sed solummodo sedecima plebanis parochialibus in portione cujuslibet.

Cultellus minoris Nitriensis.

Item decimis frugum, vinorum, apum, agnorum, edorum ²⁾ et aliarum rerum decimari solitarum, cultelli comitatus minoris Nitriensis, in quibus nobiles faciunt multas occupationes et impedimenta; ubi primum et ante omnia deducta integra quarta pro lectore, nam ipse lector pro dignitate sui lectoratus ibi integram quartam recipit. Tandem de residuo praepositus recipit quintam, et lector decimam, residuum dividitur inter canonicos.

Cultellus de Zemere.

Item decimis frugum, vinorum, apum, agnorum, edorum ³⁾ et aliarum rerum decimari solitarum in villa Zemere, et ejus pertinentiis, de quibus deductis ⁴⁾ sedecima pro plebanis parochialibus, dividitur ad solos canonicos, et hic non habet praepositus quintam, neque lector decimam.

Decimae de Kemend et Nagh Sarlo.

Item decimis frugum, agnorum, et agnellorum et aliarum rerum decimari solitarum in Kemend, et Nagh Sarlo ⁵⁾ archiepiscopi, quae solvuntur in agro et provenit solis canonicis, ⁶⁾ deducta primum ⁷⁾ sedecima plebanorum, et hic non habet praepositus quintam, neque lector decimam, sed percipiunt pro canonicatu si fuerint canonici.

Decima de Zewden utraque.

Item decimis frugum, agnorum, agnellorum ac aliarum rerum decimari solitarum in utraque Zewden archiepiscopi, quae in agro exiguntur, ubi deductis quartis, quas percipit plebanus ecclesiae sancti Ladislai regis de Nova Civitate de sub Castro Strigoniensi, ubi tandem praepositus recipit quin-

¹⁾ B.-nál »dividitur«.

²⁾ B.-nál »haedorum«.

³⁾ U. igy.

⁴⁾ B.-nál »deducta«.

⁵⁾ B.-nál »Sarlo«.

⁶⁾ B.-nál »et«.

⁷⁾ B.-nál »prima«.

tam et lector decimam, de vino autem nihil recipit capitulum sed dominus archiepiscopus.

Item decimae vinorum de Kolon modici valoris, quas recipit capitulum.

Decimae civitatis Strigoniensis.

Item decimis vinorum de promontorio Strigoniensi, quae solvuntur circa ecclesiam sancti Johannis evangelistae extra muros ipsius civitatis, et ante sanctam Annam, quae isto modo dividuntur; quod primo et ante omnia pro rectore altaris sancte Crucis de cathedrali ecclesia Strigoniensi, qui est plebanus castri et capituli et scholae, extrahitur una tunella vini hoc est cubili 100.¹⁾

Item pro ²⁾ plebano de Bayon consimiliter una tunella vini hoc est cubili 100.³⁾ Item pro plebano ecclesiae sancti Johannis Baptistae sub monte sancti Thomae duae portiones canonicales, de residuo autem quod erit, praepositus sancti Georgii de Viridi Campo Strigoniensi, ratione archidiaconatus cathedralis, cui praepositura ipsa annexa est, tollit integram decimam. Deinde ex hiis quae remanent, praepositus major tollit quintam, deinde lector decimam, et quod remanet dividitur inter canonicos, ita videlicet, quod praebendariis ecclesiae dantur sex portiones canonicales, sublectori, succentori et custodi singulis eorum singulae.

Item decimis frugum, apum, agnorum, et edorum ⁴⁾ ac aliarum rerum decimari solitarum civitatis Strigoniensis praefatae; sed has decimas ex concessione capituli percipiunt ministri ecclesiae, videlicet praebendarii.

Decimae ⁵⁾ de Sasad et de Ewrs.

Item decimis vinorum de Sasad, et de Ewrs prope Budam, ex dispositione domini Sigismundi regis Hungariae, per sedem apostolicam ipsis canonicis ecclesiae Strigoniensis incorporatam ⁶⁾, de quibus plebanis certa portio datur; residuum dividitur in solos canonicos, quia in ipsis nec praepositus habet quintam, nec lector decimam.

Decimae ⁷⁾ de Tirnavia.

Item decimis ⁸⁾ de Tirnavia cum suis connexis super

¹⁾ B.-nál »10«.

²⁾ B.-nál »de«.

³⁾ B.-nál »10«.

⁴⁾ B.-nál »haedorum«.

⁵⁾ B.-nál »decima«.

⁶⁾ B.-nál »incorporata«.

⁷⁾ B.-nál »decima«.

⁸⁾ B.-nál »decimae«.

quorum¹⁾ solutione inter capitulum et cives Tirnavienses et plebanum de eadem Tirnavia, bona concordia et conventio inita est et confecta perpetuo duratura, et literis privilegialibus confirmata, et dividitur ad solos canonicos; sed succustos²⁾ habet ex illis sedecimam.

Item capitulum habet domum in Tirnavia, quae est locata in perpetuum censum.

Distributiones quotidianae.

Item dicunt domini de capitulo, quod decimae de Tirnavia, de Kemend et de Nagh Sarlo erant datae capitulo per archiepiscopum in redemptionem certorum panum, qui de mensa ipsius archiepiscopi omni die dabantur interessentibus missae, et vesperis, prout in concessione ipsarum decimarum ordinatum fuit, pro distributionibus quotidianis, quod pro cultu divino ampliando desiderant reduci in pristinum statum. Et isto modo dividebatur, quod quilibet³⁾ canonicus, qui indutus superpellicio et caputio eorum intravit antequam diceretur: Gloria in excelsis, vel si Gloria in excelsis non diceretur, antequam oratio inciperetur, et steterit in choro usque benedictionem sacerdotalem, sive finem missae, dabantur denarii 3 et panis unus sufficiens pro die. Item in vesperis, si ut supra indutus eorum intravit⁴⁾ antequam fuit finitus primus psalmus, et usque ad⁵⁾ finem perseveravit, dabantur denarii 2. Qui vero tam gravi infirmitate fuerunt detenti, quod caruerunt potentia ambulandi, tales pro interessentibus reputati sunt, et aequalem cum interessentibus portionem acceperunt, nisi eorum levitate aut malitia infirmitatem huiusmodi contraxissent, quia in tali casu non acceperunt portionem.

Donatio libertatum pro capitulo.

Item quibus libertatibus dotatum fuit capitulum, quaedam ex hiis retulerunt, et etiam quaedam privilegia ostenderunt. Et primo quod est facultas concessa omnibus nobilibus et alterius cujusvis status, conditionis hominibus posse donandi, et legandi possessiones suas, sive jura possessionaria in vita, vel in morte, dictae ecclesiae Strigoniensi; item privilegium concessum, quod ubicunque in tenutis, aut territoriis possessionum ejusdem ecclesiae fodinae auri, argenti, aut aliorum

¹⁾ B.-nál »quorum«.

²⁾ B.-nál »subcustos«.

³⁾ B.-nál »cuilibet«.

⁴⁾ B.-nál »intravit«.

⁵⁾ B.-nál hiányzik.

metallorum invenirentur, eadem ¹⁾ sunt ipsi ecclesiae incorporatae, et quod valeant laborare, et ²⁾ laborari facere.

Item quod populi et rustici atque subjecti ejusdem ecclesiae ³⁾, a iudicio palatinali, et quorumcunque iudicum et praesertim jurisdictione comitum parochialium sunt penitus exempti.

Item a solutione tributi lucri camerae, et victualium in congregatione palatinali, et aliorum quorumcunque generali vel speciali, sunt exempti, neque ad fiscum regium solvere tenentur.

Item quod universi populi et rustici ecclesiae Strigoniensis tam archiepiscopo, quam capitulo subjeti, cujuscunque conditionis existant, ab omni collecta regali, tam denariorum quam victualium quacunque occasione generaliter, vel particulariter indicenda, liberi omnimode et exempti, et per omnia immunes habentur.

Item populi et rustici sive iobagiones ecclesiae Strigoniensis, ab onere descensuum quorumcunque regnicolarum, quacunque praeceminentia praefulgentium, sunt liberi et exempti.

Item quod de aerario, sive thesauraria regia ⁴⁾, canonici ecclesiae Strigoniensis omni anno habuerunt centum marcas argenti in festivitate sancti Adalberti.

Item ultra privilegia praedicta sunt multa alia regum privilegia, quae hic longum esset enarrare; sunt etiam ⁵⁾ privilegia, et bullae papales, dictorum privilegiorum confirmatoria, cum anathemate in contravenientes.

Item quod capitulum ecclesiae Strigoniensis a sui fundatione habuit, et habet sigilla duo authentica, majus et minus, a regia maiestate sibi concessa; sub quibus de more et juxta consuetudinem regni concedunt et dant literas privilegiales et simplices, omnibus regnicolis juste petentibus.

Item habent ipsi domini de capitulo conservatorium publicum, videlicet sacristiam ipsius ecclesiae, ad conservandum sub fida custodia literas depositas et deponendas, quas juxta morem patriae, et aliarum ecclesiarum conservare debent et tenentur.

Nomina et ordo dignitatum capituli ecclesiae Strigoniensis.

Ad tertium articulum sive capitulum ipsius visitationis, dicti domini de capitulo concorditer responderunt, et ita reper-

¹⁾ B.-nál »eadem«.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál: »rustici ecclesiae Strigoniensis ejusdem subjecti.«

⁴⁾ B.-nál »Thesaurario regio.«

⁵⁾ B.-nál »enim«.

tum est, quod in dicta ecclesia cathedrali Strigoniensi, infra-scriptae sunt dignitates post archiepiscopatum.

Praepositura major, quam tenet dominus Petrus Gregorii. Lectoratus, quem tenet dominus Stephanus Frank.¹⁾

Cantoratus, quem tenet dominus Gregorius.

Custodia, quem (sic)²⁾ tenet dominus Abraham.

Archidiaconatus cathedralis, quem tenet dominus Ladislaus praepositus sancti Georgii de Campo Viridi.

Praepositura sancti Stephani Protomartyris de Castro Strigoniensi, quem (sic)³⁾ tenet dominus Johannes praepositus.

Praepositura sancti Thomae Martyris de promontorio Strigoniensi, quem (sic)⁴⁾ tenet dominus Stephanus praepositus.

Archidiaconatus Nitriensis, quem tenet dominus Ladislaus Jacobi.

Archidiaconatus Neogradiensis, quem tenet dominus Ladislaus Soos.

Archidiaconatus Gemberiensis, quem tenet dominus Jacobus de Lewa.

Archidiaconatus Hunthensis,⁵⁾ quem tenet dominus Paulus Clementis.

Archidiaconatus Borsiensis, quem tenet dominus magister Johannes de Buda.

Archidiaconatus Camariensis,⁶⁾ quem tenet dominus Andreas Dionisii.

Archidiaconatus Saswariensis, quem tenet dominus Thomas doctor.

Archidiaconatus Zoliensis, quem tenet dominus Johannes Lorandi.

Et ultra istos archidiaconatus⁷⁾ dixerunt ipsi domini de capitulo, quod deberet esse archidiaconatus Tornensis, sed se fecit ruralem et moratur in Torna.

Praeterea omnes domini de capitulo dixerunt, et ita repertum est, in ipsa ecclesia post praelaturam esse primam dignitatem praeposituram majorem, et primum locum et vocem habere debere in choro et capitulo. Secundum locum et vocem lector. Tertium cantor. Quartum custos. Quintum praepositus sancti Georgii, qui tenet locum archidiaconi cathedralis. Tandem archidiaconi secundum ordinem praemissum. Et praedicti

¹⁾ B.-nál »Frangh«.

²⁾ B.-nál »quam«.

³⁾ B.-nál »quam«.

⁴⁾ B.-nál »quam«.

⁵⁾ B.-nál »Honthensis«.

⁶⁾ B.-nál »Comaromiensis«.

⁷⁾ B.-nál »Diaconatus«.

domini dignitatem habentes, in choro hoc ordine stare consueverunt, et ita stant. Primo a parte dextra dominus praepositus major. Secundo dominus cantor. Tertio dominus custos. Quarto dominus Praepositus sancti Thomae. Quinto archidiaconus Neugradiensis. Sexto archidiaconus Gemeriensis. Septimo archidiaconus Hunthensis. Octavo archidiaconus Camariensis. Nono archidiaconus Saswariensis.

In parte laeva sive sinistra.

Primum locum tenet dominus lector. Secundum praepositus sancti Georgii. Tertium praepositus sancti Stephani. Quartum archidiaconus Nitriensis. Quintum archidiaconus Barsiensis. Sextum archidiaconus Zoliensis. Septimum deberet habere archidiaconus Tornensis. Caeteri vero domini et canonici habent locum in choro, et vocem in capitulo secundum senium, hoc est secundum tempus receptionis, sive creationis suae.

Officium praepositi majoris.

Ad quartum articulum sive capitulum, ipsi domini de capitulo ita responderunt, et dixerunt, et ita repertum est; quod prout supra dictum est, praepositus est major et dignior in capitulo, et habet primam vocem et prout scire possunt, a fundatione ipsius capituli ita institutum fuit et est, quod praepositus ipsorum semper residentiam facere teneatur personalem, propter infra dicenda. Quia ipse praepositus de omnibus proventibus capituli tam videlicet de censibus, et redditibus possessionum et praediorum, quam etiam¹⁾ decimis et aliis obventionibus, quibusdam exceptis, ut infra declarabitur, percepit quintam partem; et hoc ideo, quia omne onus et²⁾ factum capituli, quae occurrunt, ipse praepositus tenetur supportare et expedire pro toto posse suo, utilitates et necessitates capituli procurare, jura et possessiones capituli defensare et tueri; et si emergerent talia, ad quae ipse sufficiens non esset, ad capitulum deducere et capitulum convocare, sive ad sonum campanae, sive per cedulas,³⁾ prout moris est, et ibidem proponere. Et tandem cum adjutorio, et consilio ipsorum dominorum promovere. Lites et causas capituli principaliter curare et dirigere. Ita, ut qui sentit commodum, sentire debet et onus. Et quod alii domini ab his curis exterioribus absoluti, liberius vacare possint divinis et in ecclesia ministrare.

Item quia omnes villae et possessiones capitulares, demptis quibusdam, divisae sunt in praedia, seu praebendas, et quia praepositus major, ut praemissum est, de proventibus ipsarum villarum habere deberet quintam partem; igitur ipsi domini

¹⁾ B.-nál »de«.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál »Schedulas«.

dicto eorum praeposito, secundum veram aestimationem et justam limitationem, tam pro quinta parte, quam etiam portione canonicali, si canonicus fuerit, deputarunt et dederunt duas villas, videlicet Gywrky et¹⁾ Nemphy, cum consuetis eorundem proventibus et redditibus, puta, censu ordinario, decimis frugum, et bladorum, et munalibus, demptis tamen decimis vinorum, quia decimae vinorum, in omnibus villis modo praemisso in praedium distributis, sunt reservati,²⁾ pro communitate et in communi dividuntur, de quibus praepositus ipse accipit quintam et lector decimam; exceptis etiam tributo in Nemphy exigi solito, modici valoris; exceptis etiam molendinis in dictis villis existentibus, quorum proventus in communi dividuntur, de quibus praepositus videlicet³⁾ percipit quintam, et lector decimam.

Item si quandoque⁴⁾ aliquod negotium capituli occurrerit, tunc praepositus debet scire, et tenetur convocare capitulum, sive per cedulas⁵⁾ nominatim, sive ad pulsum campanae ad locum capitularem, ibique tale negotium eis proponere et tractare, et de capituli consilio promovere et dirigere, prout melius et⁶⁾ utilius fieri poterit et videbitur.

Ubi praepositus non habet quintam.

Et quia superius dictum est, quod praepositus de omnibus proventibus capituli habet quintam, demptis quibusdam; igitur ut sciatur in quibus ipse⁷⁾ praepositus non habet quintam, interrogati sunt ipsi domini et ita responderunt, quod sicuti ipsi scire possunt et observatum fuit, primo de viginti quinque marcis denariorum de deductione majoris cultelli Borsiensis, ante divisionem omni anno deducendis. Item in eodem cultello de quartis ex toto districtu de Ozlyano deductis. Item de tota decimatione civitatis Tirnaviensis. Item de decimis frugum de Kemend et Nagh Sarlo. Item de decimis cultelli de Zemere, ac quartis in minori cultello decimationis Barsiensis. Item de decimis vinorum de Sasad⁸⁾ et de Ewrs circa Budam. Item de balneo et molendinorum circa⁹⁾ calidas aquas sub monte sancti Thomae Strigonii, de quibus nihil

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál »reservatae«.

³⁾ B.-nál kimaradt.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

⁵⁾ B.-nál »Schedulas«.

⁶⁾ B.-nál »ut«.

⁷⁾ B.-nál hiányzik.

⁸⁾ B.-nál »Sasad«.

⁹⁾ B.-nál hiányzik: »Budam. Item de balneo et molendinorum-circa«.

habet ratione praepositurae, nisi portionem canonicalem, si fuerit canonicus.

Quintam autem praepositus percipit tali modo; quod deductis primum ubique integris quartis, et expensis, ac aliis deductionibus, de residuo de manibus capituli recipit ipsam quintam; ex hiis, quae inter ipsum capitulum dividitur per ¹⁾ divisorem.

Officium lectoris.

Item dicti domini de capitulo dixerunt et ²⁾ responderunt unanimiter, quod lector est secundo dignior in capitulo, et habet secundam vocem post praepositum in capitulo, et stallum primum in laevo choro, et tenetur residere sicuti praepositus, propter officium suum. Nam ad ipsius officium spectat officium notariatus capituli, si est ipse ad hoc sufficiens; sin autem debet tenere notarium idoneum et sufficientem, qui notarius tenetur scribere omnes literas sub sigillo capituli necessarias, et idem notarius tenetur portare ad capitulum literas correctas per capitulum sigillandas, et debet esse juratus et fidelis, et talis notarius, vel ipse lector, tenetur scribere omnes litteras in facto capituli necessarias; et quia contingit, quod aliquando lector non est sufficiens ad expediendas literas, vel sufficiens est ³⁾ sed est negligens, et non curat conducere notarium, et sic facta capituli quoad hoc negliguntur, rogarunt domini ⁴⁾ visitatorem ut deliberet, et imponat poenam negligentiae ipsi lectori.

Officium sublectoris.

Item ad officium ipsius lectoris spectat regere scholas per se, si ⁵⁾ est sufficiens, et vult; sin autem debet conducere unum sublectorem et illum locare in scholis; quem ipse debet primum praesentare domino praelato, postea dominis de capitulo in loco capitulari, et illis commendare. Cujus sublectoris condigna correctio spectat ad ipsum lectorem, si contingit excedere; et ⁶⁾ casu, quo lector illum non valeret corrigere, dicere debet domino praelato, vel suo vicario, aut dominis de capitulo, qui potestate sua ipsum corrigere debebunt, prout merebitur.

Item dominus praelatus ipsi sublectoris providere habet de prandio, et coena in mensa sua, ⁷⁾ tempore vero hiemis, ⁸⁾

¹⁾ B.-nál »dividuntur«.

²⁾ B.-nál »ac«.

³⁾ B.-nál hiányzik »vel sufficiens est«.

⁴⁾ B.-nál »Dominum«.

⁵⁾ B.-nál »sin«.

⁶⁾ B.-nál »eo«.

⁷⁾ B.-nál hiányzik »in mensa sua«.

⁸⁾ B.-nál »Jejunii«.

quando tarde coenatur, et interesse non valeret coenae in castro, tunc dari consueverunt sibi carnes, vinum et panis ad scholas; ¹⁾ domini etiam de capitulo dare tenentur ipsi sublectorum de vino decimale civitatis Strigoniensis, de frugibus utriusque Zewden, et de decimis cultellorum minoris Borsiensis, Huntensis, et Nitriensis, secundam portionem.

Item lector etiam consuevit dare sibi certum sallarium, prout superinde cum eo concordare poterit.

Item dictus sublector tenetur regere scholas, et omni die tres lectiones in scholis legere, quibuscunque audire volentibus, sibi subjectis, praeterquam in diebus festis, et diebus in quibus canitur scholaribus per succentorem; nisi diebus festis, et aliis de bona voluntate legere voluerit lectiones aliquas extraordinarias; et ipse sublector tenetur gratis informare pauperes scholares, et nepotes dominorum, sive sint eorum consanguinei, sive quos tenent propter Deum.

Item tenetur ipse sublector in die Coenae Domini, in synodo prima die, et in ²⁾ collatione pro O sapientia, facere sermonem ad clerum. Item tenetur simul cum succentore dirigere, et ordinare processionem. Item tenetur omni die interesse missae majori et vespers, cum suis scholaribus, et correctio scholarum spectat principaliter ad ipsum sublectorem; si autem ipse ad hoc non sufficeret, debet dicere ³⁾ ad lectorem, vel vicarium.

Item dominus lector tenetur providere, ut ipse sublector debitum faciat in legendo praefatas lectiones, et informando scholares.

Item tenetur ipse dominus lector per se, vel per suum sublectorem sive ⁴⁾ magistrum, aut alio (sic) ⁵⁾ quem dominus archiepiscopus deputaret, ordinandos in lectura examinare.

Ut autem scholares in scholis residentes sublectorem, sive magistrum, tamquam suum majorem et caput recognoscant, hac regulatione in scholis manere debent. Quod nullus sociorum in scholis commorantium, sive informatorum, legere audeat lectiones in camera sua, sed omnes debeant docere in scholis eorum subditos, et nullus audeat exire de scholis, nisi cum licentia magistri.

Item nullus sociorum audeat nepotes vel alios scholares recipere ad informandum, sine consensu et speciali commissione magistri.

¹⁾ B.-nál »Scholam«.

²⁾ B.-nál »illa«.

³⁾ B.-nál »ducere«.

⁴⁾ B.-nál »vel«.

⁵⁾ B.-nál »alium«.

Item si magister scholae causa disciplinae vel excessus aliquem scholarem flagello, vel palmaterio corrigere voluerit, et ille contra magistrum rebellans se defensaverit violenter, et alii scholares, vocati in adiutorium magistro non venerint, tam ille violentus, quam alii scholares in auxilium magistri venire recusantes, poenae subiaceant incarcerationis.

Item quod nullus scholarium in scholis, vel in ecclesia portare audeat seu ¹⁾ cultrum longum, aut alia arma nociva ad offendendum.

Item quod nullus scholaris de nocte discurrat post unam horam noctis, contra facientes incarcerentur, et puniantur ad voluntatem magistri.

Redditus lectoris.

Redditus autem lectoris in hiis consistit; quod primo medietatem solutionis literarum sub ²⁾ sigillo capituli emanatarum habere debet, quarum taxatio talis est, ab antiquo observata; quod de litera patente solvi debent denarii 24 ³⁾ usuales, quorum centum valent florenum unum; de clausa litera denarii 12. Item de privilegio denarii 100, vel si esset magnae importantiae, prout de ejusdem pretio concordari poterit. Alia autem medietas pretii literarum dividitur inter canonicos siggilationi interessentes, inter quos computatur magnam missam celebrans.

Item ex decimatione cultelli comitatus minoris Nitriensis, ipse lector ante omnia habet integram quartam, et praepositus quintam. Tandem lector iterum decimam. Alias etiam ubicunque prepositus habet quintam, statim post eum lector habet decimam.

Item plebanus de Zakolya ex antiqua dispositione omni anno in festo beati Martini episcopi et confessoris, ipsi lectori tenetur solvere unam marcam argenti puri, et hoc pro quarta, quam lector habere deberet ex decimis vini et frumenti de dicta Zokolya (sic), quam plebanus ipse percipit.

Item lector pro praedio, tum pro lectoratu, tum etiam canonicatu, habet totam villam Damas, ⁴⁾ ita quod tres partes habet pro lectoratu ratione decimae, quartam autem partem pro canonicali portione, si fuerit canonicus; alioquin nonnisi tres partes habebit, et non habet locum optionis in praediis canonicalibus, sicuti nec praepositus habet.

Officium cantoris.

Item dicti domini de capitulo unanimiter dixerunt, quod dominus cantor est tertio dignior in capitulo, qui in dextro

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál 28.

⁴⁾ B.-nál »Damos«.

choro post praepositum habet locum secundum, et in capitulo tertiam vocem, si canonicus fuerit, et debet facere residentiam sicuti praepositus, et lector, propter officia sua infra declaranda. Nam ad ipsius officium spectat et pertinet, ut primus in omnibus horis intersit. Item videre et respicere, si horae canonicarum, diurnae videlicet et nocturnae et aliae, quae de consuetudine in ipsa ecclesia peragi solent, debite et regulariter ac horis debitis dicantur et peragantur, per succentorem, et praebendarios, ac alios ministros ecclesiae. Et si quae viderit non debito modo, vel negligenter peragi, ipsius est emendare et corrigere, tum succentorem, quam etiam praebendarios, et alios ministros, pie tamen, et rationabiliter; ubi autem non valeret eos emendare, quia non curarent eum, tunc¹⁾ referre debet domino praelato, vel ejus vicario, aut dominis de capitulo, qui potestate ipsorum illos emendare et corrigere tenebuntur.

Item si ipse cantor non est sufficiens in cantu, vel non vult regere chorum, ex tunc debet tenere unum succentorem, qui sit sufficiens ad regendum chorum, et hunc debet primum praesentare domino praelato, deinde dominis de capitulo in loco capitulari, et debet sibi providere de salario, prout consuetum est, aut superinde cum eo concordare poterit.

Item ipse cantor per se, vel suum succentorem, habet examinare ordinandos in cantu et accentu, cum dominis vicario et lectore, aut sublectore.

Officium succentoris.

Item succentor cantori debet facere reverentiam, tanquam suo majori et superiori. Item ipse succentor disponere debet et dirigere processionem, cum sublectore²⁾ pariter. Item tenetur scribere tabulam pro ministris omni die sabbati, et maxime diebus solemnibus, et hujusmodi tabulam scriptam ponere circa chorum, in loco consveto, hora missae, in vigilia illius festivitatis, ita quod ibidem scripti perlegentes tabulam sciant, ad quae ministeria sive servitia tenentur. Item defectus in choro in accentibus, et divinis officiis corrigere et supplere debet in ministris, ornamentis, luminaribus et aliis, quae ad cultum divinum et officium necessaria sunt, et ab illis, per quos defectus fuerint commissi, multam exigere in statutis denotatam. Item omnia, quae in sacerdotum et aliorum ministrorum constant,³⁾ diligenter providere taliter, quod defectus et scandalum in divino officio non proveniat.⁴⁾ Item ad cantorem, vel succentorem spectat installatio praepositi, lectoris et alio-

¹⁾ B.-nál »tum«.

²⁾ B.-nál »Sublectori«.

³⁾ B.-nál »ministerio constant«.

⁴⁾ B.-nál »perveniat«.

rum dominorum, sive canonicorum, aut dignitatum¹⁾ denuo recipientium. Item ipse succentor habet regere scolares in musica seu cantu, quibuslibet scilicet feriis sextis, et sabbatis et vigiliis solemnitatum, proprias habentium historias, ac una septimana ante nativitatem Christi, et alia ante resurrectionem; et quo die cantat in scolis, illo die habet jurisdictionem corrigendi scolares correctione dignos, quantum ad cantum, moderate tamen et sine scandalo, ut ad studendum eos provocet, et non ad aufugiendum.

Item campanator habet pulsare ad mandatum succentoris pro horis canonicis; quem, si negligens fuerit, ipse succentor corrigere habet, correctione tamen pia et ordinata. Et si indebite corrigeret, ita ut propterea recederet, ex tunc succentor debet invenire alium; si autem alia de causa recesserit, custos vel ejus succustos²⁾ debet alium invenire.

Item cantor, sive ejus succentor, in praedictis sollicitus et circumspectus existat, taliter, quod antequam tempus adveniat chorandi, praevideat³⁾ si ministri descripti omnes assint, et si aliquis deficiat, substitutum illico inveniat et pecuniam, in quo⁴⁾ talis deficiens erit mulctandus, ipsi substituto assignet; distributiones autem interessentibus, et defectum non committentibus accrescant.

Officium custodis.

Item ipsi domini de capitulo concorditer dixerunt, quod dominus custos est quarto dignior in dicta ecclesia Strigoniensi, qui in choro dextro post cantorem habet locum, et in capitulo vocem quartam; et⁵⁾ residere debet propter suum officium sicuti praepositus, lector et cantor; ad ipsius autem officium spectat et pertinet tenere et conservare, pure et munde res ecclesiae, et illas sub custodia tenere, maxime indumenta sacra, ne propter malam conservationem tinea demoliatur, aut putrescant, aut surripiantur per fures; pallas altarium, corporalia, linteamina, nec non albas, humeralia et omnia utensilia ecclesiae munda tenere et nitida, et ita custodire, quod ex sua negligentia, vel culpa, nihil ex hiis depereat.

Item Eucaristiam et alia sacramenta sub tuta et fideli custodia retinere debet. Item si quae fracturae fuerint in vasis, aut thesauris ecclesiae, praelato dicere debet, et ille⁶⁾ juxta consuetudinem antiquam reparare tenetur.

¹⁾ B.-nál »dignitatem«.

²⁾ B.-nál »Subcustos«.

³⁾ B.-nál »videat«.

⁴⁾ B.-nál »qua«.

⁵⁾ B.-nál »sic«.

⁶⁾ B.-nál »illa«.

Item si de indumentis ecclesiae aliqua nimia vetustate consumpta fuerint, ut amplius pro aliquo sacro usu non fuerint apta, de mandato domini praelati igne comburi faciat et cineres in sacro loco sepeliat.

Item sigilla capituli sub bona custodia tenere debet, et ipsa sigilla extradare non debet, nec conservatorium ipsorum aperire, nisi adminus sint octo ex dominis praesentes, quorum saltem tres sint in dignitate constituti.

Item lampades et lucernas, sive candelas in accendendo, et extinguendo pervigil fiat, ne supra modum lucendo oleum, aut lucernae depereant, aut minus lucendo obscurior fiat ¹⁾ ecclesia, et luminaria debito modo et ²⁾ tempore congruo, ad officium divinum accendat. Item hostias et vinum pro missis continue praeparatum habeat, et etiam incensum.

Item lucernas parvas seu cereos quas pueri cereiferi ³⁾ ad introitum missae seu vesperrarum in diebus debitis et processionibus portare solent, ipse custos dare tenetur. Item tenetur reformare ceream pro Exultet.

Item tenetur in magna septima (sic) ⁴⁾ tribus diebus in matutinis cereos 15 ad modum baculorum dare.

Item singulis diebus et noctibus candelas parvas pro matutinis et aliis horis in choro cantandis, quas scilicet candelas ipse dominus custos recipit a ⁵⁾ plebanis, pro receptione chrismatis. Item tenetur dare sex cereos baculares pro antiphona: Ave spes nostra, in vigilia Nativitatis decantanda.

Item tenetur dare thus ad turbulandum per totum annum pro debitis solennitatibus. Item tenetur dare funes necessarias pro campanis ecclesiae, praeterquam ad tres campanas noviter in turri extra ecclesiam suspensas, ad quas dixerunt domini praelatum ecclesiae teneri.

Item tenetur ad reparationem librorum ecclesiae infra-scriptorum, videlicet duorum antiphonariorum, duorum gradualium, duorum psalteriorum, duorum lectionalium, unius missalis et unius collectarii, qui libri sunt omni die necessarii pro choro; ad reparandos autem alios libros ecclesiae tenetur praelatus, sive archiepiscopus.

Item conqueritur dominus custos pro quartis, quas dignitas sua habet in comitatu Poseniensi, pro quibusdam villis Zelen videlicet et Reudue, in concambium domino archiepiscopo datis; nam dicit, quod valde fraudatur per decimatores,

¹⁾ B.-nál »sit«.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál »cerciferi«.

⁴⁾ B.-nál »septimana«.

⁵⁾ B.-nál »in«.

quia interdum vix cum magnis laboribus et expensis potest habere quartam quartae, imo per quator annos proxime praeteritis nihil omnino ¹⁾ habuit, et hoc petit reformari.

Officium succustodis.

Item dixerunt praefati domini de capitulo, quod si dominus custos haec, quae superius declarata sunt, in propria persona expedire non posset, aut nollet, vel recusaret, ex tunc debet quaerere et eligere unum succustodem ex canonicis ipsius ecclesiae, quia extraneum constituere pro custodia thesauri ²⁾ ecclesiae non esset tutum; et talem succustodem debet primum praesentare domino archiepiscopo et tandem capitulo, qui si placuerit eis bene, alioquin talem tenetur eligere, quem et dominus archiepiscopus et capitulum approbabit, et talis succustos ipsi custodi reverentiam debet semper facere, tamquam majori suo, et si debitum suum modo debito non perageret, debet eum emendare, et si incorrigibilis fuerit, de voluntate praelati et capituli poterit eum deponere et alium loco illius eligere; et ad officium illius succustodis spectant omnia officia custodis superius expressa expedire, et insuper etiam infra declaranda.

Primo claudere debet hostia ecclesiae temporibus et horis debitis et similiter aperire.

Item ministrare vinum, quod recipit de celario archiepiscopi, et aquam pro sacrificio divino.

Item purgare facere ecclesiam, et sternere tapetia per pulsatorem, et aquam necessariam pro ecclesia afferi facere per eundem pulsatorem.

Item singulis diebus dominicis benedicere aquam per se, vel per alium, pro aspersione et communis fontis ecclesiae.

Item hostias necessarias ³⁾ pro sacrificio divino pro tota ecclesia dare debet et aptare, pro quibus faciendis archiepiscopus dat sufficiens frumentum sive farinam.

Item candelas ad horas debitas distribuere. Item praeparare manutergia pro extersione sacerdotum celebrare volentium.

Item portari et reportari facere per campanatorem libros ad chorum, et de choro ad sacristiam.

Item praeparare et ornare omnia altaria cum paliis et tobaliis, ⁴⁾ seu mensalibus.

Item distribuere omnia paramenta, reliquias, calices, monstrantias, tabulas et omnia alia necessaria, ad divinum cultum pertinentia, et distributa iterum repetere et conservare.

¹⁾ B.-nál »nihilominus«.

²⁾ B.-nál »thesauro«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál »sobaliis«.

Item tenetur dare et disponere oleum pro confectione chrismatis, catechumenorum et infirmorum in die Jovis facta, et ista sacramenta distribuere plebanis per parochiam, cum ab ipso petuntur.

Item paramenta, videlicet cruces, mitras, sive infulas, baculos, pastorales, tabulas, jocalia, caeteraque ecclesiae ornamenta parata debet tenere, et simul cum thesauris ecclesiae bene custodire.

Item in septimana passionis debet praeparare cruces, debet etiam sepulcrum Domini reparare et disponere, et deputare octo clericos ad cantandum psalterium circa ¹⁾ ipsum sepulcrum, et hujusmodi clericis psallentibus magister curiae archiepiscopalis consuevit pro laboribus providere de una marca denariorum communis monetae, et illis diebus quibus cantatur psalterium, de victualibus providere.

Item debet idem succustos circa dictum sepulcrum tenere quatuor magna luminaria, super quatuor candelabris interim, quousque ibi stat sepulcrum, continue ardentia. Tenetur etiam psallentibus luminaria ministrare.

Item tribus diebus majoris ebdomadae debet praeparare baculos et asseres pro antiphona Traditor.²⁾

Item tenetur ³⁾ praeparare aquam et linteum pro lotionem pedum in Coena Domini ac etiam mensam cum oblatiis praeparare, pelvis autem et ⁴⁾ Chysij, et mensalia portantur de curia archiepiscopi.

Item in festivitatibus sanctae crucis tenetur exportare crucem Domini cum solennitate de sacristia ad altare, et reportare; et similiter sanguinem Christi in festo sancti Ciriaci.

Item ad ipsum pertinet praeparare cathedras in ecclesia pro solennitate pontificum, quando celebrant divina, ampulas vero pro vino et aqua in officio divino necessarias, et lavatorium dare tenetur praelatus, et tales ampulae et lavatorium consvetae fuerunt portari per decimatores Posonienses.

Item ipse succustos habet portionem canonicalem de vino decimali, ante sanctum Johannem.

Item de frugibus utriusque Zewden ⁵⁾ et de decimis cultellorum minoris Borsiensis, Hunthensis et Kis Nytra, habet secundam portionem.

Item de decimis civitatis Tirnaviensis habet sedecimam.

¹⁾ B.-nál »citra«.

²⁾ B.-nál »traditorum«.

³⁾ B.-nál »debet«.

⁴⁾ B.-nál »pelves autem, Chysii«.

⁵⁾ B.-nál »Zeroden«.

Numerus canonicorum.

Ad quintum capitulum sive articulum dicti domini de capitulo dixerunt et responderunt unanimiter, et ita repertum est; in dicta ecclesia esse triginta novem canonicos praebendos,¹⁾ licet antiquitus fuerint triginta octo dumtaxat. Interrogati, quomodo ille tricesimus nonus fuerit creatus, dixerunt quod alias tempore domini Chanadini archiepiscopi duo concurrerunt, unus auctoritate apostolica, et alter ordinarii ad unum canonicatum, et tunc uterque remansit in canonicatu, reclamante tamen capitulo. Unde supplicant, ut ille canonicatus, qui sic excrevit, supprimatur.

Canonicorum autem, qui nunc resident, nomina sunt recitata in prima charta.

Absentes autem sunt magistri Ladislaus de Thofew,²⁾ qui est in servitio domini Piponis comitis, sed de cujus licentia se absentaverit, non constat nobis.³⁾

Item magistri Benedictus de Torna, Nicolaus de Werebel, et magister Paulus de Nitria.

Et omnes canonici praesentes, ut dictum est, solent interesse omni die missae majori, et vespers; et in⁴⁾ matutinis tenentur interesse tribus diebus ante Pascha, et in festo Paschae.

Item in festivitibus Corporis Christi, sancti Johannis Baptistae, sancti Ladislai regis, sanctorum Petri et Pauli apostolorum, beatae Margarethae virginis, et alias etiam quando cantantur matutinae in sero, tenentur interesse.

Item praefati domini de capitulo dixerunt, se audivisse a senioribus suis, quod regia, et reginalis majestas ex ferventi devotione quam habuerunt ad istam ecclesiam et ejus canonicos et servientes, voluerunt denominari canonici ecclesiae Strigoniensis, sine praebendis tamen.

Praebendarii et eorum officia.

Item ultra istos canonicos superius nominatos, sunt in eadem ecclesia Strigoniensi duodecim praebendarii, instituendi et destituendi per dominos de capitulo, qui debent omnes esse sacerdotes, vel tales, qui sunt in sacris initiati, et in proximis quatuor temporibus ad sacerdotium promovendi; ita tamen, quod semper major pars dictorum praebendariorum sit in sacerdotio constituta. Ad quorum officium pertinet et spectat semper interesse cum succentore omnibus horis canonicis, tam diurnis quam nocturnis, ac dicere et cantare easdem, illis

¹⁾ B.-nál »praebendarios«.

²⁾ B.-nál »Thofen«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

exceptis, qui consueverunt transmitti per dominos de capitulo pro fidedignitatibus et aliis servitiis ecclesiae.

Item ad ipsos praebendarios pertinet per totum annum singulis secundis et sextis feriis, ac etiam singulis diebus quadragesimae, praeter dominicas, quia tunc non cantatur, missam defunctorum, quae cantari debet per rectorem sanctae crucis.

Item ipsi praebendarii in omnibus obedire debent tabulae, quae scribitur per succentorem.

Proventus praebendariorum.

Proventus autem ipsorum consistit in infra declarandis; primo namque ut supra dictum est, de vinis decimalibus civitatis Strigoniensis, ante sanctum Johannem et sanctam Annam decimari solitis, quilibet praebendarius habet mediam portionem canonicalem.

Item habent omnes decimas frugum, agnorum, agnellorum, et aliarum rerum decimari solitarum, circa civitatem Strigoniensem. Item de decimis capituli nostri in Kys-Honth et Kis-Nitra, quilibet praebendarius habet mediam portionem unius canonicatus.

Item in Palotha, et Zamard habent decimas frugum et agnellorum.

Item pro decimalibus vinis recipiendis ante sanctum Johannem, capitulum tennetur dare eis vasa, et illa vina eis impartare ad ipsorum celarium.

Item habent duodecim comparationes cum candelis ¹⁾ de domo sita circa sanctum Petrum, in vicinitate Petri de Farnad. Item habent 30 comparationes simili modo de domo archidiaconatus Gemeneriensis (sic) et singulae comparationes solvi debent cum tribus denariis currentibus et una candela.

Item habent offertorium quando venit in ecclesia exceptis ²⁾ auro, argento, pannis sericeis, lucernis et pecunia, quae obvenit in aliqua magna solennitate, vel in exequiis regalibus, aut praelati, vel baronis, quae ad capitulum spectant.

Item illud offertorium, quod venit ad altare B. Virginis habent praebendarii, ³⁾ excepto die Assumptionis, quia tunc habet ⁴⁾ magister altaris; habet idem magister altaris offertorium missarum quotidianarum, quam cantat in aurora.

Item ad dictos praebendarios pertinent evocationes, inquisitiones, et citationes simplices.

Item ad ipsos pertinet offertorium crucis in vigilia

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál »excepto«.

³⁾ B.-nál »Praebendam«.

⁴⁾ B.-nál »habet capitulum et magister«.

Epiphaniae, illo excepto, quod offertur in curia praelati, quia illud ad capitulum pertinet.

Caeteras autem provisiones et necessaria ipsi praebendarii habent, et habere debent, a domino praelato.

Officium et potestas archidiaconi cathedralis.

Item de officio et dignitate archidiaconi cathedralis in ecclesia Strigoniensi, cui est annexa praepositura sancti Georgii de Viridi Campo Strigoniensi, et qui archidiaconatum obtinet et praeposituram obtinet, ita quod una dignitas censetur et non duae.¹⁾ Ipse autem archidiaconus proprie Strigoniensis appellatur, quia in civitate Strigoniensi, et locis circum vicinis jurisdictionem exercet. Alii autem archidiaconi dicuntur archidiaconi in ecclesia Strigoniensi, quia jurisdictionem suam quam habent, non in loco cathedrali, sed in dioecesi sua exercent, et a loco suae provinciae denominantur, ut inferius declarabitur. Habet autem ipse archidiaconus cathedralis stallum in choro laevo post lectorem, et vocem in capitulo prout superius dictum est, et hoc si est canonicus, alias secus. Item ipse archidiaconus et alii archidiaconi infra metas archidiaconatuum suorum, de consuetudine, verba contumeliosa inter mulieres prolata, iudicare habent.

Item promovendos ad ordines de suis archidiaconatibus examinandos praesentare habent; et tenentur in ecclesia missae majori, et vespers interesse omni die, et peragere servitia et officia in ecclesia prout per succentorem in tabula scribitur.

Verba visitoris ad archidiaconos.

Et debet archidiaconus esse ad decorem ecclesiae moribus compositus, zelator animarum, scientia et eloquentia praeditus, in iudicio rectus, fidelis in dispensando, in adversis constans, in obediendo discretus, in agendo strenuus, in prosperitate humilis, in agendis vigil, sagax in processibus, non credulus in detractionibus, discretus in silentio, cautus in verbo, ne tacenda proferat, aut proferenda reticescat; nam sicuti incauta locutio in errorem detrahit, ita indiscretum silentium eos, qui erudiri poterant, in errore de relinquunt.²⁾

Saepe namque rectores improvidi humanam gratiam amittere formidant, loqui libere recta pertimescunt, et juxta veritatis vocem nequaquam gregis custodiae pastoris studio, sed mercenariorum vice deserviunt. Pauperes igitur non aggravet archidiaconus et divites non palpet, crimina corrigat, quae suae correctioni congruunt; alia autem domino archiepiscopo,

¹⁾ B.-nál az egész mondat hiányzik.

²⁾ B.-nál »reliquunt«.

vel ejus in spiritualibus vicario generali referat, et denuntiet; famae suae provideat, non invideat alienae; ita quod post visitationem, quam de anno in annum fecerit, si necessitas adierit, quantum in ipso est relinquat ordinem ecclesiis, clericis disciplinam, ac Deo populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum ita operando, ut rigor disciplinae mansuetudinem, et mansuetudo ornet rigorem, ita ut rigor non sit rigidus, et mansuetudo non sit dissoluta.

Archidiaconi visitare debent dioecesim suam.

Item archidiaconi omni anno visitare debent suum archidiaconatum, potissimum necessitate urgente; cujus visitationis ministerium in hiis consistit scilicet ¹⁾ in docendo, in inquirendo et reformando, quae de facili reformari possunt, alia autem domino et ²⁾ praelato aut ejus vicario in spiritualibus generali referat, et renuntiet. In docendo ut in sacra doctrina efficaciter erudiat exhortando, arguendo, et increpando opportune et importune, et maxime in praedicando; ut tanquam fidelis servus et prudens super familiam domini constitutus, dans illis cibum.

Item debet inquirere, quae tangunt personam sacerdotis, quomodo se in se ipso et ad se ipsum habeat, videlicet si honeste vivat, scilicet ³⁾ quod non sit luxuriosus, ebriosus, lusor, negotiator, percussor, litigiosus, venator, jocular, si est diligens circa curam populi sibi ⁴⁾ commissi et si ob ipsius negligentiam, vel malitiam aliquis sine baptismo, poenitentia, Eucaristia, seu extrema unctione decesserit.

Item si circa divinum officium sollicitus existit, et ut debet peragit; si monet populum verbo Dei, festa annuntiat et jejunia, et tempora, quibus solennitates matrimoniorum sunt interdicta, et carnalis copula.

Item si in aliquo est impeditus, propter quod officium suum et curam sibi commissam non possit adimplere.

Item si debito modo formam baptismi et consecrationis ⁵⁾ Corporis et Sanguinis Christi, et contractus matrimonii, poenitentiae morientium, absolutionis confitentium, audientiae confessionum, extremae unctionis officium observat et impendat.

Item si monet populum ad confirmationem recipiendam, quae per solum episcopum conferri potest.

Item si est obediens suo praelato, et alias vivat secundum statuta canonica.

¹⁾ B.-nál hiányzik »in hiis«, és »scilicet«.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál »sui«.

⁵⁾ B.-nál »conservationis«.

Item inquirat, si est aliquis in illa parochia haereticus, aut fautor, seu receptor ipsorum; si incantator, veneficus, divinator, non legitime conjunctus, adulter, fornicator, excommunicatus, et qui de censura non curaret. Et generaliter inquirere debet de omnibus, quae contra Dei praecepta, et sacrorum canonum statuta sunt et fiunt, sive per clericos sive per laicos et alios quoscunque.

De procuratione visitatoris.

Et quoniam os bovis trituantis non debet alligari, justum est ergo ut tales visitantes habeant moderatam procuracionem; debetur autem visitanti archidiacono procuratio in pecunia, vel victualibus, prout elegerit, sed non plus exigit quam per Extravagantem Benedicti XII. quae incipit: Vas electionis, sit taxatum, ita quod nec per se, nec per famulum, aut alios quoscunque in visitatione aliquid percipiat, etiam a sponte dante, vel offerente,¹⁾ si poenam gravissimam constitutionis Vas electionis, vitare intendat, ne quae sua sunt, sed quae Jesu Christi quaerere videatur, et ne totius temporis victum brevis hora consumat. Cum autem talis archidiaconus per se visitabit considerata vicinitate loci et congruentia personae, cum equis et personis necessariis sibi incedat et taliter provideat. In solutione autem cathedralitici, discretionem habere debent domini archidiaconi, et non spoliare plebanos parochiales, sed secundum quod sunt potentiores, sive ditiores ecclesiae, sive plebani, ita exigit hujus modi cathedraliticum, a divitibus plus, a pauperibus minus. Ita erunt faciendi²⁾ etiam omnes alii archidiaconi in provincia sua ut non videantur spoliare, nec quaerere lucra propria, sed animas Christo lucrandas.

Proventus autem archidiaconi cathedralis consistunt in hiis; primo quae possunt sibi provenire ex jurisdictione quam habet; item in³⁾ solutione cathedralitici a singulis ecclesiarum rectoribus, ita tamen, ut praemissum est, quod habeat discretionem in exigendo hujusmodi cathedralitico, quod videlicet a divitibus plus, et a pauperibus minus recipiat. Et eodem modo dicendum est etiam de⁴⁾ aliis archidiaconis.

De rectoribus altarium et eorum officiis.

Item ipsi domini de capitulo dixerunt, quod in ipsa ecclesia Strigoniensi sunt rectores altarium infra scripti. Primus est rectoratus altaris sancti Adalberti Episcopi, quem tenet dominus Petrus, cujus collatio spectat ad dominum archiepiscopum. Ad cujus rectoris officium spectat singulis diebus,

¹⁾ B.-nál »ferente«.

²⁾ B.-nál »monendi«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

finita seu cantata prima, cantare, seu cantari facere cum suis cantoribus ad hoc deputatis, missam in majori altari de sancto Adalberto. Et ipse debet providere de luminaribus debitis pro missa praedicta, et tenetur interesse missae et vesperis per communitatem decantandis. Et iste rector habet domum, in serie capituli penes domum et curiam praepositurae majoris, a parte orientali; et pro onere istius missae habet quartam de comitatu Poseniensi.

Rectoratus altaris Beatae Mariae Virginis et de ejus officio.

Item secundus est rectoratus altaris Beate Mariae Virginis, quem tenet dominus Petrus praepositus major, cujus collatio pertinet ad dominum archiepiscopum. Ad officium autem ejus pertinet singulis diebus, et festivis, et ferialibus de mane, antequam prima cantaretur, missam de Beata Virgine super eodem altari cantare, seu facere cantari, cum cantoribus ad hoc per ipsum deputatis, et debet dare luminaria necessaria.

Item tenetur unam lampadem ardentem continuo¹⁾ die noctuque ante altare praedictum tenere.

Item tenetur ministrare lucernas magnas circa dictum altare, pro elevatione Corporis Christi necessarias.

Item tenetur in dicta missa omnibus diebus dominicis festa et jejunia per totam hebdomadam observanda, et indulgentias ecclesiae concessas denuntiare, et facere exhortationem ad populum; et in vulgari generalem confessionem, prout moris est in parochialibus ecclesiis.

Item in festivitibus scilicet Resurrectionis, Pentecostes, Nativitatis Domini, Beatae Mariae Virginis, et Omnium Sanctorum tenetur ministrare ad altare praedictum, quatuor candelas²⁾ baculares, quarum quaelibet adminus unius marcae ceram contineat.³⁾

Item idem rector pro oneribus praefati altaris supportandis habet integras decimas vini, frumenti et aliarum rerum decimari solitarum, in oppido Marus.⁴⁾

Item habet ibidem balneum et duas curias, prout in quodam privilegio regali apud manus domini Petri praepositi existente dicitur contineri.

Rectoratus altaris sanctae crucis et de ejus officio.

Item tertius est rectoratus altaris sanctae crucis, quem tenet dominus Michael dictae ecclesiae praebendarius, et colla-

¹⁾ B.-nál »continue«.

²⁾ B.-nál »Calendas«.

³⁾ B.-nál »continet«.

⁴⁾ B.-nál »Masus«.

tio istius ¹⁾ altaris spectat ad capitulum. Ad ipsum autem rectorem spectat omnibus feriis secundis et sextis, per se, vel per alium celebrare missam defunctorum in cantu super praedicto altari, et similiter singulis diebus tempore quadragesimali, exceptis diebus dominicis totius anni; et praebendarii tenentur juvare dictum rectorem ad cantandam hujusmodi missam. Praeterea ratione cujusdam augmentationis proventuum ejusdem altaris per dominum ²⁾ archiepiscopum factae, tenetur ipse rector omni die missam defunctorum facere cantare; et ad omnes missas tenetur rector ipse luminaria ministrare; et missa ista sub longo pulsu cantatur. Item ad eundem rectorem pertinet cura animarum, et ministratio sacramenti omnium commorantium in castro, capitulo, et in scholis Strigoniensibus.

Rectoratus capellae Corporis Christi et de ejus officio.

Item quartus est rectoratus capellae Corporis Christi ad latas ecclesiae cathedralis constructae, quam fundavit felix memoriae dominus Demetrius cardinalis archiepiscopus Strigoniensis, cujus collatio pertinet ad dominos de capitulo, cujus rector est honorabilis dominus Briccius ipsius ecclesiae canonicus. Ad cujus rectoris officium spectat et pertinet, missas per se, vel per alium celebrare, vel facere celebrari in ipsa capella, modo et ordine infrascripto.

Item primo quod singulis diebus dominicis missa cante-
tur de SS. Trinitate, in quintis autem feriis de Corpore Christi cum ministris, videlicet diacono, subdiacono ac ³⁾ cantoribus praeparatis; Sabbathis vero diebus, de Beata Maria Virgine similiter cum cantoribus. Aliis autem diebus missam cantare non tenetur, sed solum legere. Item feria secunda tenetur legere missam pro defunctis; et tenetur dare, et ministrare candelas et cereos necessarios, per totum annum in ipsa capella.

Item rector ipse tenetur singulis feriis quintis dare pulsatori quatuor denarios usuales, si ad dictam missam pulsaverit; de quibus et aliis oneribus singulis ipsius capellae clarius constat in privilegio ejusdem capellae.

Item rector capellae ipsius, nemo fieri seu eligi potest, nisi sit canonicus dictae ecclesiae Strigoniensis simplex, non habens in ipsa ecclesia, sed neque in alia aliud beneficium, seu dignitatem, neque servitium, apud aliquam personam, sive dominum.

Rectoratus altaris sancti Petri.

Item quintus est rectoratus altaris sancti Petri, quem

¹⁾ B.-nál »ipsius«.

²⁾ B.-nál »dictum«.

³⁾ B.-nál »et«.

tenet dominus Bartholomaeus, et tenetur missae majori interesse et vesperis, et pro libito missam in ipso altari celebrare. Cujus collatio pertinet et spectat ad dominos de capitulo, et habet unam vineam sitam in territorio de Palotha, alio nomine Cherwelgh,¹⁾ sed postea istud altare sancti Petri est dotatum per dominum Dyonisium archiepiscopum cum florensi 100, quos solvunt omni anno cives de Posonio, ita, ut hujusmodi flor. 100 recipit ad se rector ipsius altaris, et postea de illis solvit praebendariis omni mense florenos 4; ipsi autem praebendarii tenentur omni die sub longo pulsu cantare missam defunctorum in altari sanctae crucis. Et ipsum altare sancti Petri habet domum et fundum curiae, ex opposito montis sancti Thomae ab aquilone.

Rectoratus altaris sancti Johannis Baptistae.

Item sextus est rectoratus altaris sancti Johannis Baptistae, quem nunc tenet magister Anthonius canonicus dictae ecclesiae Strigoniensis, et tenetur interesse missae conventuali et vesperis; cuius collatio spectat ad dominos de capitulo et habet duas vineas, unam in Dorogh, et aliam in Keztewlcz.

Rectoratus altaris sancti Stanizlai.

Item septimus est rectoratus sancti Stanizlai, quem pro nunc tenet magister Thomas canonicus, et habet unam vineam in Cherwelgh, et domum ex opposito domus altaris sanctae Trinitatis ab oriente; cuius collatio spectat ad capitulum.

Rector altaris sanctae Margaritae Virginis.

Item octavus est rectoratus altaris beatae Margarethae Virginis, cuius rector est dominus Martinus praepositus sancti Stephani, et habet unam vineam in Keztewlcz, domum in serie capituli ex opposito domus custodis, et tenetur interesse missae conventuali et vesperis; et habet unam possessionem colonis destitutam, et quasdam quartas, prout in litteris quondam domini Lodomerii archiepiscopi continetur; habet etiam Budae domum magnam ex opposito putei cooperti, a parte occidentali, quam solet locare rector in bona summa; cuius collatio spectat ad capitulum.

Rectoratus altaris sanctae Luciae.

Item novus est rectoratus altaris sanctae Luciae supra porticum, qui est annexus custodiae, et habet terras arabiles, pratum, vineam, piscinam, decimas, prout in litteris foundationis plenius continetur. Item tenetur facere celebrari in dicta ara missam solenniter cantere in die sanctae Luciae, et dominos de capitulo illo die laute convivare.

Rectoratus altaris sanctae Trinitatis.

Item decimus est rectoratus altaris sanctae Trinitatis in

¹⁾ B.-nál »Cherwelyh«.

porticu, carens ad praesens rectore; cujus collatio ad dominum archiepiscopum spectat, et rector si fuerit, tenetur interesse missae conventuali, et vesperis; et habet unam vineam magnam in Balde, et domum cum curia ad dorsum domus et curiae archidiaconi Nitriensis.

Rectoratus altaris sancti Nicolai.

Item undecimus est rectoratus altaris sancti Nicolai in portico, et habet duas vineas, quarum unam habet dominus Gregorius archidiaconus Hunthensis ad reficiendum; et est in territorio de Palotha et alia ibidem desolata, cujus collatio pertinet ad dominum archiepiscopum, et rector quando fuerit tenetur missae et vesperis interesse.

Item sunt alii etiam rectores altarium scilicet sanctae Catharinae, sanctae Annae in castro regali, sancti Gregorii, sancti Ladislai regis, modici redditus, quorum collatio spectat ad capitulum, et rectores tenentur missae in ipsis altaribus prout habent redditus. Et tam isti, quam alii rectores altarium in die festivitatis ipsius altaris, et etiam aliis diebus solennibus tenentur ponere ad altaria ipsa duos cereos tam in missis, quam etiam vesperis, et tenentur interesse missis, et vesperis, prout superius dictum est.

Rectoratus capellae Beatae Mariae Virginis et ejus officium.

Item est capella Beatae Mariae Virginis ad latus ipsius ecclesiae cathedralis, fundata per dominum Johannem de Kanisa modernum archiepiscopum, cujus collatio spectat et pertinet ad capitulum, et rector ipsius capellae est magister Petrus de Strigonio canonicus ecclesiae Strigoniensis. De cujus officio per literas foundationis ipse clarius informabit. Et hujusmodi rectoratum non potest habere alius, nec tenere, nisi simplex canonicus. Et ipse magister Petrus rector capellae exhibuit ipsi domino visitatori litteras foundationis ipsius capellae, ex quibus apparuit, quod idem rector tenetur servare quatuor capellanos idoneos pro ipsa capella, et singulis diebus unam missam in ea honorifice cantare; et si neglexerit aliquam diem, tenetur solvere 2 florenos auri puri ipsi capitulo, quos si infra tres dies non solverit, ex tunc capitulum de proveniuntibus suis retineat 4 florenorum auri.

Item idem¹⁾ rector tenetur singulis diebus una cum capellanis praedictis interesse missae conventuali, et vesperis in dicta ecclesia Strigoniensi, nisi legitime fuerint impediti.

Item in ipsa capella missae debent celebrari isto modo, quod die dominico debet missa dici de tempore sicut in choro.

¹⁾ B.-nál hiányzik.

Item feria quarta de sancto Ladislao rege.

Item feria quinta de Corpore Christi.

Item feria sexta de tempore.

Item sabbatho de Beata Virgine.

Item tenetur in singulis vigiliis Beatae Mariae Virginis in ipsa capella vespervas cantare, et per totam octavam missam de dominica ubi fuerit octava.

Item rector ipse tenetur unam lampadem in ipsa capella servare, ita quod ardere debeat a vespera usque ad finem missae conventualis.

Item succustos tenetur dare ad capellam oblatas, vinum et aquam, sicuti ad alias missas.

Item tenetur idem rector capellanos supra dictos servare et fovere sua curia, et eis ministrare mensam quotidianam, et tenetur singulis mensibus cuilibet eorum separatim solvere florenos quatuor breves, vel secundum quod poterit cum eis convenire. Item si rector ipse transferret se in servitium alicujus principis, vel praelati, et non resideret in domo capellae, prout institutum est, ipso facto privatus est ipsa capella.

De offertorio dominicae Ramispalmarum, et magnae feriae sextae.

Item praedicti magistri altarium in una die festi altaris ipsorum habent offeritorium; aliis autem diebus habent praebendarii excepto die Ramispalmarum, quia tunc succentor recipit; excepto etiam die Paraseves, quod tunc succustos recipit, quod in sacristia offertur. Excepto si aurum offeretur ¹⁾, quia illud capitulum recipit.

Collegium Christi.

Item in ipsa ecclesia Strigoniensi est Collegium Christi pauperum scholarium studere volentium, fundatum per magistrum Johannem de Buda, archidiaconum Barsiensem et canonicum Strigoniensem, dotatum quatuor domibus cum censibus earundem in civitate Budensi existentibus, et habitis, quarum situs et loca in litteris ²⁾ dictae civitatis plene describuntur. Cui Collegio praesidet archidiaconus Borsiensis et ipsum Collegium indiget reformatione.

Item archidiaconatus iste Borsiensis simul cum canonicatu est annexus ipsi Collegio Christi. Et cum vacant, habet conferre dominus archiepiscopus, pro tempore existens, non tamen nisi alteri ex filiis Collegii ipsius, hoc est illi, qui ex pecuniis ipsius Collegii Christi studuit, seniori tamen, sive digniori, et talis in ipsa sua creatione sit praesidens ipsius

¹⁾ B.-nál »offertur«.

²⁾ B.-nál »libris«.

Collegii¹⁾; talis etiam archidiaconus habet duntaxat usufructum²⁾ ipsius archidiaconatus, et canonicatus, quidquid supererit ipsi Collegio succedit³⁾; nec testari potest in morte sed omnia cedent pro Collegio.⁴⁾

Et talis praesidens semper tenetur eligere aliquos pauperes scolares, studiosos tamen, et illos mittere extra regnum ad loca studii ubi proficere valeant, talibusque et Collegio ipso expensas ministrare tenetur, quibus vivere valeant in loco studii; ita tamen, ut quando tales studentes ad pinguiores fortunam venient, tenentur persolvere ipsi Collegio Christi omnem pecuniam, quam inde pro suo studio levaverunt; si autem morientur sine aliqua fortuna domini⁵⁾, tunc expediti erunt a solutione.

Beneficia et dignitates extra ecclesiam sed⁶⁾ subjectae.

Ad sextum capitulum interrogati domini de capitulo dixerunt, quod extra dictam ecclesiam cathedralem infrascriptae sunt dignitates, et beneficia domino eorum archiepiscopo subjecta; videlicet, praepositura ecclesiae sancti Georgii Martyris de Viridi Campo Strigoniensi, et ipsa praepositura sub se habet canonicos octo, quorum provisio et collatio spectat ad ipsum praepositum.

Item praepositura sancti Thomae Martyris de promontorio Strigoniensi, quae habet canonicos sex, quorum collatio spectat⁷⁾ ad ipsum praepositum, sed confirmatio ad archiepiscopum, vel ejus vicarium.

Item praepositura sancti Stephani Prothomartyris in Castro Strigoniensi, quae habet sub se canonicos sex⁸⁾ quorum electio spectat ad praepositum, sed confirmatio ad dominum archiepiscopum, vel ejus in spiritualibus vicarium.

Item canonicos ad ipsam ecclesiam sancti Stephani debet ipse praepositus eligere ex praebendariis ecclesiae Strigoniensis, si fuerint idonei et voluerint acceptare, et non alios extraneos. Et hoc ideo, quod ipsi canonici ecclesiae sancti Stephani tenentur in ecclesia cathedrali chorare totiens quotiens⁹⁾ per succentorem scribuntur in tabula.

Item dicti praepositi supradictarum ecclesiarum sancti Georgii, sancti Thomae, et sancti Stephani et eorum canonici

1) B.-nál »Collegio«.

2) B.-nál »usum fructum«.

3) B.-nál »cedit«.

4) B.-nál »collegia«.

5) B.-nál »Domini«.

6) B.-nál »eidem«.

7) B.-nál hiányzik.

8) B.-nál »et«.

9) B.-nál »toties quoties«.

tenentur ad aliqua servitia in cathedrali ecclesia praestanda, prout in privilegiis fundationum ipsarum praepositarum plene constat. Praesertim de antiqua consuetudine et observantia, in ipsa ecclesia Strigoniensi canonici sancti Georgii, et sancti Thomae in die Coenae Domini tenentur consecratione chrismatis et aliorum sacrorum liquorum interesse et astare, et juvare consecrantem.

Item praefati canonici superpellitio induti, tenentur interesse in praefata ecclesia, in primis vesperis et missa in die festi Johannis Evangelistae, et duarum festivitatum beati Adalberti Martyris praecipui patroni ipsius ecclesiae.

Praepositurae saeculares.

Item praepositura sancti Martini episcopi et confessoris de Posonio, quam tenet magister Johannes Jubar¹⁾ de Bohemia; cujus praepositurae canonicatumque et praebendarum collatio spectat ad dominum archiepiscopum Strigoniensem.

Item praepositura sancti Martini de Scepusio.

Praepositura Weteris Budensis.

Praepositura Tituliensis

Praepositura Orodiensis

Praepositura Cibiniensis.

Praepositurae regulares.

Praepositura de Lelez.

Praepositura de promontorio Waradiensi.

Praepositura de Buzok.

Praepositura de Sagh.

Praepositura de Sambok.

Praepositura de Jazo.

Praepositura de Turocz.

Praepositura de Been.²⁾

Praepositura de Hatwan et

Praepositura de Chewth.³⁾

Abbatiae.

Item abbatiae Pechwaradiensis. Saxardiensis. De Batha.⁴⁾ De Simigio. De Zala. De Beel. De Fewldwar. De Zobor. De Ludan. De Kolos. De sancto Benedicto. De Leker. De Thelky. De sancto Andrea juxta Wysegrad. De Kolosmonostora in partibus Transylvanis. De Chanadino. De sancto Jogh. De Zebegen.⁵⁾

¹⁾ B.-nál »Zubar«.

²⁾ B.-nál »Beu«.

³⁾ B.-nál »Chewsh«.

⁴⁾ B.-nál »Patha«.

⁵⁾ B.-nál »Decanatus«.

Item decanatus Cibiniensis et decanus Brassoviensis partium Transylvanarum.¹⁾

Plebaniae.

Item plebaniae de Buda, de Pesth, de Wyssegrad, de Pathak,²⁾ de Lamperthaza, de Zewles, de Wyhel, de Segesd, de Aranyas, de Nagh Komar, de Galambok, de Apaczya Wasarhel, de Kys Kaz, de Leweld,³⁾ de Pápa, et multae aliae praepositurae regulares et saeculares, abbatiae, et plebaniae in dioecesi sua, et aliorum de jurisdictione ipsius ecclesiae Strigoniensis existunt, prout in registro penes ipsum dominum archiepiscopum habito plenius continetur.

Poenae plebanorum de Strigonio non mittentium sua vexilla ad processionem.

Item dicti domini de capitulo dixerunt, quod ex antiqua consuetudine ipsius ecclesiae Strigoniensis, obligabantur omnes plebani intra muros civitatis Strigoniensis existentes, singulis diebus dominicis cum crucibus et vexillis processionem, quae fit ad ecclesiam sancti Stephani Protomartyris, interesse; sed jam non veniunt personaliter, sed vexilla cum cruce tantummodo mittunt; et hoc eget declaratione domini archiepiscopi; et si quis plebanorum contrarium faceret, incurrit ipso facto poenam medii floreni, prout in bullis bone memoriae domini Demetrii archiepiscopi et cardinalis dicitur contineri; et hanc poenam habet exigere succentor totiens quotiens⁴⁾ non aderit vexillum cum cruce.

Item iidem plebani tenentur in die Coene interesse confectioni chrismatis et aliorum sacrorum⁵⁾ liquorum, et in primis vesperis sancti Johannis Evangelistae, et duarum festivitatum sancti Adalberti.

Item dixerunt ipsi domini de capitulo, quod habent ipsi, et in communi tenent parochiales ecclesias sancti Andreae de Sasad, et sancti Martini de Ewrs, jurisdictionis Strigoniensis, quarum decimas percipiunt prout supra dictum est.

Si aliquod beneficium in ecclesia Strigoniensi est suppressum?

Ad septimum capitulum sive articulum responderunt omnes domini de Capitulo, quod ipsis non constat in ipsa ecclesia, vel extra eidem subiecta aliqua beneficia esse suppressa, vel diminuta, praeter⁶⁾ officium decanatus, quod olim

¹⁾ B.-nál »Transylvaniensium«.

²⁾ B.-nál »Pathok«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál »toties quoties«.

⁵⁾ B.-nál »Sanctorum«.

⁶⁾ B.-nál »propter«.

in ipsa ecclesia extitit, est suppressus¹⁾ super quo sunt privilegia regum; sed quomodo et qualiter, aut quando, hoc ipsis non constat. Supplicant tamen, ut ipsum officium ad suum statum reducatur; super quo praepositus maior porrexerat quandam cedulam domino visitatori, in qua dicebat, quod ipse creationi decani ipsius non contradicit, si et in quantum villae, in quarum²⁾ possessione nomine praedii nunc existit, sibi inconcussae remaneant;³⁾ alias tamen, scilicet in quantum veniret in detrimentum, et derogamen juris praepositurae suae, contradicit.

Item rectoratus altaris sanctae Annae in castro regali suppressus est.

Item fuerunt sacerdotes 12 denominati capellani domini regis, qui tenebantur interesse omnibus horis sicuti praebendarii, instituti per dominum Sigismundum regem; quibus providebatur de censibus regalibus civitatis Strigoniensis, videlicet annuatim florenorum quadringenti novae monetae. Item tenebantur singulis ebdomadis unam missam specialem cantare pro salute ipsius domini regis et suorum. Et instituerat ipse dominus rex dictos sacerdotes in perpetuum duraturos de consensu domini archiepiscopi, et istud officium est omnino suppressum, quia post mortem dicti quondam domini Sigismundi regis non fuit eis solutum.

Item dignitas cantoratus patitur defectum in duabus villis Fewlse Saagh videlicet⁴⁾ et Also Saagh vocatis, in comitatu Huntensi existentibus.

Item succentor alias singulis diebus de celario domini archiepiscopi habuit duas pintas vini, et sex bonitos, quae praebenda nunc non datur et petit, ut reddatur. Similiter succustos; sed nunc dantur illi unum vas vini et una garleta frugum. Item conqueritur rector altaris beati Adalberti Martyris, quod de quartis suis de comitatu Posoniensi interdum modicum habere potest, propter potentiam decimatorum, qui decimas ipsas conducere solent; cum tamen altare ipsum habeat magnum⁵⁾ onus, super quo petit provideri.

Quod omnes domini ostendant de titulo suorum beneficiorum.

Ad octavum capitulum sive articulum ipsi domini de capitulo dixerunt et responderunt, quod ipsi omnes prout scire

¹⁾ B.-nál »suppressum«.

²⁾ B.-nál »quantum«.

³⁾ B.-nál »remaneat«.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

⁵⁾ B.-nál »maximum«.

possunt sunt canonice instituti, et possunt ostendere titulos suorum beneficiorum.

Et ipse dominus episcopus et visitator praefixit eis terminum octo dierum, in quo quidem termino ipsi domini de eorum titulis docuerunt.

Et primo, dominus Petrus praepositus et canonicus ecclesiae Strigoniensis, docuit sufficienter de canonico titulo suae praepositurae et canonicatus.

Item Stephanus lector consimiliter docuit sufficienter de canonico titulo sui lectoratus et canonicatus.

Item dominus Gregorius cantor docuit sufficienter de canonico titulo sui cantoratus et canonicatus.

Item dominus Abraham custos docuit sufficienter de canonico titulo suae custodiae et canonicatus.

Item dominus Ladislaus praepositus sancti Georgii et archidiaconus cathedralis et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo suae praepositurae et canonicatus.

Item dominus Johannes praepositus sancti Stephani et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo suae praepositurae et canonicatus.

Item dominus Stephanus praepositus sancti Thomae et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo suae praepositurae et canonicatus.

Item Ladislaus archidiaconus Nitriensis et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Ladislaus Neugradiensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Jacobus Gemberiensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Paulus Hontensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Johannes Borsiensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Thomas Saswariensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Johannes Zoliensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Andreas Komaromensis archidiaconus et canonicus

docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item magister Briccius rector capellae Corporis Christi et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo suae capellae et canonicatus.

Item Petrus rector altaris sancti Adalberti et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui canonicatus et altaris.¹⁾

Caeteri etiam²⁾ omnes domini canonici tunc praesentes in ipsa visitatione docuerunt sufficienter de titulis suorum³⁾ canonicatum et praebendarum.

De redditibus et proventibus singulorum beneficiatorum.

Ad nonum capitulum sive articulum scilicet de proventibus et redditibus singulorum in dicta ecclesia beneficiatorum, dederunt domini de capitulo unam registrum, in quo ut dixerunt descripti sunt omnes et singuli fructus et proventus ac iura ipsorum dominorum de capitulo, in quo etiam registro descripti sunt caeteri defectus et iniuriae, quas seu quos ipsi domini de capitulo asserunt se pati circa perceptionem suorum reddituum et proventuum. Et etiam dederunt dicti domini unum registrum de redditibus et proventibus, quos recipiunt ab eis praebendarii dictae ecclesiae, quae omnia declarata sunt supra in capitulo secundo.

Non residentibus quantum dari consuetum est.

Item dixerunt ipsi domini de capitulo, quod non residentibus canonicis, qui scilicet sunt in servitio regiae aut regalis maiestatis, ex antiqua consuetudine ipsius ecclesiae Strigoniensis, ratione sui canonicatus non plus, quam tres marcae denariorum monetae currentis administrari consuevit. Et tales tenentur promovere facta capituli, et ecclesiae circa regiam et reginalem maiestates, et etiam alias in curia, ubi necessarium et opportunum fuerit. Item capellani domini archiepiscopi commensalibus et eum sequentibus, ministrantur proventus secundum dispositionem iuris. Studentibus etiam qui de licentia⁴⁾ domini archiepiscopi et capituli sunt in studio, ministrantur proventus secundum dispositionem iuris.

Omnes horae canonicae debito modo dicuntur.

Ad decimum capitulum sive articulum omnes domini de capitulo concorditer responderunt; quod omnes horae canonicae, nocturnae videlicet et diurnae, debito ordine cantantur horis debitis et statutis, per succentorem et praebendarios et alios ecclesiae ministros inferiores. Et etiam domini de capitulo,

¹⁾ Mindez a lectortól kezdve elmaradt B.-nál.

²⁾ B.-nál »Caeterique«.

³⁾ B.-nál »beneficiorum«.

⁴⁾ B.-nál »scientia«.

qui sunt praesentes, intersunt omni die missae, et vesperis conventualibus; quibus missae et vesperis etiam sublector cum suis scolariis et pueris ornati superpelliceis intersunt; et casu quo quispiam dominorum canonicorum contrarium faceret, praemissa monitione per dominum archiepiscopum, aut suum vicarium, poena arbitraria puniri consueverunt.

Omni die sex missae dicuntur in ecclesia in cantu.

Ad undecimum capitulum, sive articulum ipsi domini de capitulo unanimiter responderunt, et ita repertum est; quod celebrantur in ipsa ecclesia cathedrali omni die sex missae adminus ex debito in cantu. Prima missa Beatae Mariae Virginis in mane super altare eiusdem, et per eius rectorem. Secunda sancti Adalberti et per eius rectorem. Tertia Corporis Christi in capella ejusdem et per eius rectorem. Quarta in capella Beatae Mariae Virginis et per eius rectorem. Quinta defunctorum super altare sanctae crucis sub longo pulsu et per eius rectorem. Sexta missa conventualis super altari majori per succentorem, et scolares, ac dominos canonicos; exceptis aliis missis, quae celebrantur omni die in ipsa ecclesia per canonicos et alios sacerdotes, secundum unius cuiusque devotionem.

Ad duodecimum capitulum, sive articulum ipsi domini de capitulo responderunt, et ita est repertum; quod domini Stephanus lector, Ladislaus Nitriensis, praepositus sancti Thomae de Monte, dominus archidiaconus Hunthensis sacerdotes, a ¹⁾ duobus transactis iam annis unam missam in dicta ecclesia cathedrali non celebraverunt; licet dominus Hunthensis se excuset, ratione suae infirmitatis non potuisse celebrare.

Ad tertium decimum capitulum sive articulum iidem domini de capitulo responderunt, quod ad omnes horas canonicas debite pulsatur per pulsatorem, ad hoc deputatum per dominum succustodem.

Ad quartum decimum capitulum, sive articulum responderunt ipsi domini de capitulo, quod ipsi nesciunt, utrum sit ipsa ecclesia cathedralis consecrata, nec ne; tamen credunt quod sit; omnia autem altaria eiusdem ecclesiae et paramenta ac vasa et utensilia ad cultum divinum pertinentia sunt benedicta.

Ad quintum decimum capitulum seu ²⁾ articulum ipsi domini de capitulo responderunt, quod corporalia munde tenentur; sed calices non habent interiores panniculos pro ipsorum purgatione, ad quae succustos dicebat se non teneri minist-

¹⁾ B.-nál »autem«.

²⁾ B.-nál »sive«.

rare; repertum est etiam, quod ipse succustos dicta corporalia, alba et humeralia multum immunde tenet intantum, quod interdum est horrendum. Ubi idem dominus ¹⁾ visitator commisit sibi sub paena, ut ea deinceps munde et nitide debeat tenere.

Ad sedecimum capitulum sive articulum domini de capitulo ita responderunt, quod ante Corpus Dominicum, vel alibi in dicta ecclesia nullum lumen, sive lampas de ²⁾ die, aut nocte ardet; tempore tamen elevationis Corporis et Sangvinis Domini in missa conventuali diebus festivis semper duae lucernae accenduntur; ferialibus autem una solum, ³⁾ ad alias autem missas nulla lucerna accenditur. Item dixerunt iidem domini de capitulo, quod in matutinis, et aliis horis praeterquam in missa conventuali et vesperis nulla candela apponitur super altare majori; et est etiam defectus luminis dum cantantur matutinae, quia non habent cantores candelas necessarias.

Ad decimum septimum capitulum sive articulum iidem domini de capitulo responderunt et ita repertum est; quod Eucharistia et oleum infirmorum, et catechumenorum conservantur in majori altari sub bona et debita custodia et clausura; et clavem tenet dominus Valentinus rector altaris sanctae crucis, qui habet sacramenta huiusmodi ministrare.

Ad decimum octavum capitulum sive articulum dicti ⁴⁾ domini de capitulo dixerunt ⁵⁾ et ita fuit repertum, quod fons baptismatis tenetur sub bona custodia et clausura, sub sigillo domini Martini succustodis, ac debita et munde conservatur.

Ad decimum nonum capitulum sive articulum dixerunt domini praefati et ita repertum est; quod dictus dominus Valetinus rector altaris sanctae crucis, qui habet curam animarum in eadem ecclesia sibi concessam, ⁶⁾ ministrat omnia sacramenta baptismatis Corporisque et extremae unctionis, et ea confert.

Ad vigesimum capitulum sive articulum interrogatus dominus Valentinus rector, qui dictum confert baptismatis sacramentum, respondit sufficienter, et repertum est ipsam formam baptismatis in ipsius collatione debite servare.

Ad vigesimum primum capitulum sive articulum dicti domini de capitulo responderunt, dictam ecclesiam constitutiones synodales habere, quarum copiam pauci habent penes se, plures aurem non habent.

¹⁾ B.-nál »vicarius«.

²⁾ B.-nál »in«.

³⁾ B.-nál »tantum«.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

⁵⁾ B.-nál »responderunt«.

⁶⁾ B.-nál »concessa«.

Ad vigesimum secundum capitulum sive articulum ipsi domini dixerunt et ita repertum est; ipsam ecclesiam habere libros necessarios sufficientes, et aliquos duplicatos pro usu chori, prout in inventario ecclesiae clarius videri poterit, et aliqui indigent reparatione, et huiusmodi reparatio partim spectat ad custodem, prout de officio custodis expressum est, partim autem ad dominum praelatum.

Ad vigesimum tertium capitulum sive articulum dicti domini responderunt, quod ipsa ecclesia habet sufficientes calices, cruces et paramenta necessaria, et multae indigent reformatione,¹⁾ ad quarum reformationem tenetur dominus archiepiscopus.

Ad vigesimum quartum capitulum sive articulum ipsi domini responderunt, et ita est repertum, quod ipsa ecclesia nullam fabricam habet, quia ad ipsius fabricam tenetur dominus archiepiscopus.

Ad vigesimum quintum capitulum sive articulum repertum est ipsam ecclesiam habere inventarium, quem²⁾ exhibuit dominus Martinus succustos; et quia dominus visitator tunc omnia bona ecclesiae revidere non valuit, deliberavit alias cum ipsis dominis de capitulo, vel certis ex ipsis sibi coadjunctis,³⁾ omnia bona ecclesiae particulariter secundum inventarium revidere; quia etiam dominus succustos dixit omnia bona ecclesiae in ipso inventario non esse inscripta.

Ad vigesimum sextum capitulum sive articulum responderunt dicti domini de capitulo⁴⁾, se habere aliqua praedia, possessiones et iura possessionaria⁵⁾ quorum aliqua sunt desolata, et aliqua non, ut supra tactum est in capitulo secundo, et aliqua sunt alienata, inter quae alienata est villa Felwyncz cum suis pertinentiis, in partibus Transilvanis, super quibus sunt litterae, et privilegia divorum regum Hungariae.

Item villa Thoth Gyarmath prope Pald. Item proventus molendinorum in Danubio sub castro Strigoniensi currentium,⁶⁾ et ibidem piscatura maioris Danubii. Item multae terrae arabiles, foeneta, et silvae in pertinentiis⁷⁾ villae Pald occupatae sunt per nobiles de Been,⁸⁾ et tenentur ab eis potentialiter; unde dominus visitator commisit ipsis dominis de capi-

¹⁾ B.-nál »reparatione«.

²⁾ B.-nál »quod«.

³⁾ B.-nál »coadunitis«.

⁴⁾ B.-nál hiányzik »dicti domini de capitulo«.

⁵⁾ B.-nál »possessionum«.

⁶⁾ B.-nál »currentes«.

⁷⁾ B.-nál »promontorio«.

⁸⁾ B.-nál »Baeen«.

tulo, ut pro posse laborent pro recuperatione omnium praemissorum.

Ad vigesimum septimum capitulum sive articulum licet ipsi domini responderint,¹⁾ quod ipsi intersunt missae conventuali et vesperis, et solliciti sint prout tenentur, tamen repertum est ex informatione, et testimonio veridico, quod plures sunt ex ipsis dominis de capitulo etiam praesentes, qui male et pessime visitant chorum in missa et vesperis; etsi omnes intrant chorum interdum, maior tamen pars exit ante finem missae, vel etiam medium et vesperarum; et aliqui ex ipsis canonicis per unum annum proxime praeteritum non resident in ipsa ecclesia per unum mensem, dicentes se occupatos circa decimas domini archiepiscopi colligendas.

Ad vigesimum octavum capitulum²⁾, dicti domini de capitulo responderunt, quod eorum quilibet per se habet breviarium, et quod horas canonicas debite implent, et perficiunt; excepto domino Johanne Gallico archidiacono Zoliensi, qui dixit se non habere breviarium et ideo non dicere horas canonicas; domino custode Gregorio de Zond, Laurentio Organista, Petro de Chwz,³⁾ et ut creditur etiam domino Paulo de Nitria, et domino Georgio,⁴⁾ praeposito Scepusiensi; et domino Ladislao praeposito Demesiensi, qui dictas horas canonicas non dicunt.

Ad vigesimum nonum capitulum sive articulum repertum est, in choro non servari silentium debitum tempore divinarum, sed ibi loquendo et susurrando indevote stare; et cum ipsi domini per visitatorem superinde arguerentur, responderunt se deinceps velle emendare et a talibus cessare. Et super hiis necessaria est correctio domini praelati.

Ad tricesimum capitulum sive articulum ipsi domini de capitulo responderunt, quod ipsi nesciunt ex⁵⁾ ipsis, neque ex ministris ecclesiae quempiam, qui esset homicida, aut publicus concubinarius, vel occultus, lusor taxillorum, sive alearum,⁶⁾ per tabernas, vel alia loca inhonesta discurrens, aut simoniacus, sive usurarius, sacrilegus, sive periurus, aut blasphemator Dei et⁷⁾ Sanctorum eius, vel alienator rei ecclesiasticae⁸⁾, sive inhonestam vitam duceus, nisi quispiam occulte praefatorum facinorum involutus existat, quod ipsis non constat.

¹⁾ B.-nál »responderunt«.

²⁾ B.-nál »capitulum sive articulum« és hiányzik: dicti domini de capitulo.

³⁾ B.-nál »Chwez«.

⁴⁾ B.-nál »Gregorio«.

⁵⁾ B.-nál hiányzik.

⁶⁾ B.-nál »aleam«.

⁷⁾ B.-nál »aut«.

⁸⁾ B.-nál »Ecclesiae«.

Ad tricesimum primum capitulum¹⁾ iidem domini de capitulo²⁾ responderunt, quod nesciunt quempiam ex ipsis, sive etiam ministris ecclesiae, qui non debite in tonsura et habitu incederet, sed omnes honeste incedunt.

Ad tricesimum secundum capitulum³⁾ ipsi domini⁴⁾ responderunt, quod omnes domini de capitulo sunt in sacerdotio constituti, quibusdam exceptis, videlicet domino Johanne Gallico archidiacono Zoliensi, domino custode Gregorio de Zond, Laurentio Organista, Paulo de Nitria, et Georgio⁵⁾ praeposito Scepusiensi, nam isti sunt in minoribus constituti.

Ad tricesimum tertium capitulum sive articulum responderunt ipsi domini de capitulo,⁶⁾ dictam ecclesiam cathedralem nullam habere curam animarum, nisi in castro et in capitulo et in scolis, et in istis locis ut praemissum⁷⁾ est, rector altaris sanctae crucis sacramenta ministrat, et non fit in ipsa ecclesia aliqua praedicatio, vel admonitio populi, fiunt tamen in certis temporibus sermones ad clerum prout consuetum est.

Ad tricesimum quartum capitulum⁸⁾ dicti domini⁹⁾ responderunt et ita repertum est, quod habitantes in castro, in capitulo et in scolis, visitant dictam ecclesiam; sed habitantes in civitate, raro vel nunquam.

Ad tricesimum quintum capitulum¹⁰⁾ iidem domini de capitulo¹¹⁾ responderunt, et ita est repertum; quod habitantes in castro, in capitulo et in scolis, qui sunt de parochia castri, semel in anno adminus confitentur et recipiunt sacramenta in dicta ecclesia cathedrali circa Pascha.

Ad tricesimum sextum articulum, sive capitulum ipsi domini¹²⁾ responderunt, ipsis non constare quempiam in castro, capitulo, aut in scolis talem esse, de quo in articulo ipso mentio fit.

Ad tricesimum septimum ipsi domini¹³⁾ responderunt ipsis non constare aliquem talem¹⁴⁾ esse in parochia castri.

Ad tricesimum octavum capitulum dicti domini de

¹⁾ B.-nál »sive articulum«.

²⁾ B.-nál hiányzik: »iidem domini de capitulo«.

³⁾ B.-nál »sive articulum«.

⁴⁾ B.-nál hiányzik »ipsi domini«.

⁵⁾ B.-nál »Gregorio«.

⁶⁾ B.-nál hiányzik »ipsi domini de capitulo«.

⁷⁾ B.-nál »permissum«.

⁸⁾ B.-nál »sive articulum«.

⁹⁾ B.-nál hiányzik »dicti domini«.

¹⁰⁾ B.-nál »sive articulum«.

¹¹⁾ B.-nál hiányzik »iidem domini de capitulo«.

¹²⁾ B.-nál hiányzik »ipsi domini«.

¹³⁾ B.-nál hiányzik »ipsi domini«.

¹⁴⁾ B.-nál hiányzik.

capitulo ¹⁾ responderunt ipsis non constare talem aliquem esse in paróchia castri.

Ad tricesimum nonum capitulum iidem domini de capitulo ²⁾ responderunt quod in ipsa ecclesia non praedicatur verbum Dei populo; festa autem et ieiunia annuntiantur in ipsa ecclesia per rectorem altaris Beate Mariae Virginis ut dictum est.

Ad quadragesimum articulum ipsi domini de capitulo ³⁾ uno ore dixerunt ⁴⁾ neminem esse ad scitum ipsorum, qui bis celebret in die.

Ad quadragesimum primum capitulum dicti domini de capitulo ⁵⁾ responderunt neminem esse ad ipsorum scitum talem, de quo in articulo, in parochia castri.

Ad quadragesimum secundum capitulum dicti domini ita ⁶⁾ responderunt, quod talis interrogatio non est hic necessaria, ubi plebanus est inter tot doctos viros, bene tamen posset interrogari ruralis plebanus.

Ad quadragesimum tertium capitulum dicti domini ⁷⁾ responderunt, hoc pertinere ad rectorem altaris Beatae Mariae Virginis, si et inquantum inter esset; sed repertum est nichil fieri cum raro vel nunquam sacramentum confirmationis in ipsa ecclesia cathedrali conferri solet.

Ad quadragesimum quartum capitulum dicti domini de ipso capitulo ⁸⁾ responderunt, quod audierunt quosdam fratres Praedicatores, qui sacra ebdomada ponuntur ad confessionem audiendam, aliquas indebitas extorsiones fecisse a confitentibus, sed quod pro aliis sacramentis aliquid exigatur per rectorem sanctae crucis, ipsis non constat, nec audierunt, imo illum commendant, quod sit bonus et honestus sacerdos.

Ad quadragesimum quintum capitulum dicti domini ⁹⁾ responderunt, quod quoscunque nominantes se sacerdotes celebrare volentes in ipsa ecclesia admiserunt et male.

Ad quadragesimum sextum capitulum ipsi domini de capitulo ¹⁰⁾ responderunt, in ipsa ecclesia cathedrali festa debite celebrari et etiam per famulos suos et alios in capitulo inhabitantes sed de aliis nesciunt.

¹⁾ B.-nál hiányzik »capitulum dicti domini de capitulo«.

²⁾ B.-nál hiányzik »capitulum iidem domini de capitulo«.

³⁾ B.-nál hiányzik »articulum ipsi domini de capitulo«.

⁴⁾ B.-nál »responderunt«.

⁵⁾ B.-nál hiányzik »capitulum dicti domini de capitulo«.

⁶⁾ B.-nál hiányzik »dicti domini ita«.

⁷⁾ B.-nál hiányzik »capitulum dicti domini«.

⁸⁾ B.-nál hiányzik »capitulum dicti domini de ipso capitulo«.

⁹⁾ B.-nál hiányzik »capitulum dicti domini«.

¹⁰⁾ B.-nál hiányzik »capitulum ipsi domini de capitulo«.

Ad quadragesimum septimum capitulum ¹⁾ responderunt ipsis non constare aliquam piam causam sive voluntatem non fuisse executam, hoc excepto, quod dominus cantor dicit dominum condam Johannem de Kykellew propria manu scripsisse suum testamentum, in quo bonos diversos libros et alia legavit ecclesiae Strigoniensi ²⁾ et etiam aliis in Hungaria. Et huiusmodi testamenti copiam dicit idem dominus cantor erga se habere, originale vero dicit esse apud nepotem suum, nomine Philippum. Sed dicit constare domino Anthonio canonico Strigoniensi ipsam copiam esse veram. Quo audito dominus visitator eidem domino cantori praesenti ³⁾ mandavit, huiusmodi copiam sibi debere praesentare, qui promisit et dicit libros illos esse circa magistrum ⁴⁾ Ladislaum Regeni et eius consortem. Item quod restat athuc in aliqua parte exequenda de testamento condam Gregorii ⁵⁾ archidiaconi Hunthensis pro altari sancti Gregorii ⁶⁾ per ipsum fundato. Super hoc dominus visitator commisit et mandavit, ut usque 25 dies futuros ⁷⁾ huiusmodi legata exequantur.

Quod capitulum ecclesiae Strigoniensis et ministri eius possunt de omnibus suis testari.

Item subiunxerunt iidem domini de capitulo consona voce, quod semper et ab eo tempore, cuius non est memoria hominum, fuit observatum in ipsa ecclesia Strigoniensi, quod ipsi domini de capitulo, et ministri ecclesiae habuerunt et habent de universis bonis suis mobilibus et immobilibus, tam intuitu ⁸⁾ personae, quam etiam beneficiorum suorum habitis et aquisitis liberam et ⁹⁾ plenam et absolutam potestatem disponendi, legandi, testandi, prout unicuique eorum visum fuerit, in vita pariter et in morte, nulla super hoc praelati, vel alicuius superioris licentia petita vel obtenta.

Item habent indultum a papa, quod si quis ex dominis canonicis intestatus decedat, capitulum dat executores et illi disponunt de rebus suis, nec potest praelatus aliquo modo de talibus rebus se intromittere.

Ad quadragesimum octavum capitulum responderunt dicti domini de capitulo, ¹⁰⁾ et ita repertum est; praeposituram et lec-

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál »Strigoniensis«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál »Magnificum«.

⁵⁾ B.-nál »Georgii«.

⁶⁾ B.-nál »Georgii«.

⁷⁾ B.-nál »futurae«.

⁸⁾ B.-nál »interitu«.

⁹⁾ B.-nál hiányzik.

¹⁰⁾ B.-nál hiányzik »dicti domini de capitulo«.

toratum Strigoniensem habere domos et curias proprias ipsis dignitatibus annexas et liberas, quas tenetur conservare in bona fabrica praepositus et lector, pro se et successoribus, quae domus ambae sunt lapideae, inhabitatae per eosdem praepositum et lectorem.

Item repertum est bonae memoriae dominum Petrum archidiaconum Saswariensem quandam ¹⁾ suam domum propriam, positam retro domum domini archidiaconi Komariensis, quam nunc inhabitat magister ²⁾ Nicolaus de Lyptowia, fuisse testamentaliter legatam pro anima sua distribuendam per dominum Gregorium archidiaconum Huntheusem, eo casu, quo bonae memoriae dominus Stephanus frater suus sine canonicatu decederet prout ³⁾ decessit.

Item praepositus sancti Georgii habet domum et curiam annexam suae praepositurae, penes ecclesiam sancti Georgii positam. Et similiter dominus ⁴⁾ praepositus sancti Thomae habet domum annexam suae praepositurae. Et consimiliter dominus praepositus sancti Stephani Protomartyris de castro Strigoniensi; et omnes praedictae domus sunt liberae.

Item archidiaconatus Gemberiensis habet domum lapideam cum curia annexam archidiaconatui, cuius onus est, quod tenetur ratione dictae domus et curiae, singulis annis praebendariis ecclesiae Strigoniensis, scilicet in festo sancti S. Thomae Apostoli, triginta comparationes missarum, pro qualibet comparatione tres denarios currentes et unam candelam duplicatam, pro anima ⁵⁾ condam domini Thomae procuratoris, qui dictam domum fundavit.

Item archidiaconatus Kamariensis habet domum cum curia eidem archidiaconatui annexam, cuius onus est, quod singulis annis tenetur facere cantari unam missam defunctorum in ecclesia Strigoniensi, pro anima condam reverendi patris domini Johannis Ruspil Episcopi Waladiensis, qui ipsam domum fundavit.

Item domus et curia, quam inhabitat dominus cantor, ubi est capella sanctae Elisabethae in dicta curia fundata et annexa archidiaconatui Hunthensi, per dominum Johannem praepositum sancti Stephani, qui eam reaedificaverat.

Item domus et curia reverendi patris domini Leonardi episcopi Strigoniensis (sic) ⁶⁾ sita in serie capituli est libera, et

¹⁾ B.-nál »condam«.

²⁾ B.-nál »magnificus«.

³⁾ B.-nál »et preno«.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

⁵⁾ B.-nál »annua«.

⁶⁾ B.-nál »Segniensis«.

eam nunc inhabitat reverendus pater ¹⁾ dominus Anthonius de Ponto episcopus Sibinicensis et vicarius, ac visitator praefatus, et ipse dominus Leonardus donavit et univit post mortem suam cantoratu Strigoniensi, ita tamen, quo ipso vivente cantor in eandem intrare non valeat, sed post eius mortem.

Item domus magistri ²⁾ Briccii est annexa capellae Corporis Christi, situatae ad latus ecclesiae Strigoniensis, cuius capellae rector est ipse magister ³⁾ Briccius.

Item domus quam inhabitat magister Blasius Lucae canonicus Strigoniensis, ex sua propria donatione iuncta est capellae Beatae Mariae Virginis ad latus ipsius ecclesiae constructae, cuius capellae ipse magister Blasius est rector.

Item domus condam domini Johannis de Buda est annexa per eundem archidiaconatu Borsiensi, sub certis conditionibus; puta si ipse Borsiensis fuerit praesidens Collegii Christi pauperum studentium.

Item domus condam domini Lucae archidiaconi Nitriensis, est annexa ipsi archidiaconatu Nitriensi.

Item altare sancti Adalberti habet domum annexam, quae est penes domum praepositi majoris, a parte orientali.

Item dominus custos habet domum excellentem cum horto et curia lata, in serie capituli in vico versus Wyssegrad a dextra manu.

Item ex opposito ipsius domus custodiae est domus et curia altaris sanctae Margarethae.

Item penes illam est domus et curia facialis ⁴⁾ altaris sancti Sebastiani Martyris de novo fundatae.

Rectoratus capellae sancti Hieronymi.

Item sunt etiam alii rectoratus quos postea certi devoti viri ex dominis canonicis pro refrigerio animae suae construxerunt, scilicet capella sancti Hieronimi sub turri ab aquilonari plaga, quam construere fecit dominus Michael de Keztewlz rector, quam ⁵⁾ ipse dotavit censibus duarum domorum Budae existentium, vulgo Pokreyth, ⁶⁾ quarum una est in serie apothecariorum ex opposito praetorii et solvit omni anno florenos 9; alia est extra portam Sabbathi; penes gradus, per quos itur versus calidas aquas superiores a meridionali plaga, et solvit omni anno florenos 8. Item una vinea Cherwelgh vocata penes vineam praepositurae sancti Stephani de Castro, a plaga

¹⁾ B.-nál hiányzik »reverendus pater«.

²⁾ B.-nál »magnifici«.

³⁾ B.-nál »D.«.

⁴⁾ B.-nál elmaradt.

⁵⁾ B.-nál »quod«.

⁶⁾ B.-nál »Pokreyth«.

meridionali existens. Item fundo, curia ac domibus nec non horto penes domum et fundum curiae praepositurae sancti Georgii existente, per ipsum dominum Michaellem denuo constructis et aedificatis; prout haec omnia plenius in litteris superinde confectis clarius continentur. Dotavit etiam duabus calicibus argenteis et deauratis satis bonis, duabus ampulis argenteis, duobus missalibus, uno in pergameno, alio in papyro impressis, quatuor casulis et tribus tapetis.¹⁾ Item voluit ipse dominus Michael lector²⁾ ut³⁾ capella ipsa pertineat ad juspatronatus capituli; et quia capella ipsa obscura est et apta ad confessiones audiendas, igitur voluit ipse dominus fundator, ut quoties illud vacare contingat, capitulum talem eligat in rectorem, qui ad confessiones audiendas sufficiens sit, et tam dominorum quam etiam aliorum confiteri volentium, confessiones audire teneatur, cum peteretur.

Statutum, constitutiones, et consuetudines capituli.

Ad quadragesimum nonum et ultimum capitulum sive articulum dicti domini de capitulo unanimiter dixerunt⁴⁾, quod licet habeant aliqua statuta descripta, habent tamen ultra illa certas constitutiones consuetudinarias et observantias inter se, et super eorum negotiis capitularibus peragendis et tractandis loco statuti, et pro statuto hactenus observatas, quas simul cum illis, quae in scriptis existunt, infra 15 dies ipsi domino visitatori in scriptis promiserunt afferendas, et obtulerunt,⁵⁾ prout infra sequitur.

Omnes canonici debent esse in sacris et residere.

Quia beneficia dantur propter officia, ideo statutum est, et a fundatione ecclesiae et capituli Strigoniensis ita observatum, quod omnes domini de capitulo beneficiati, tum in dignitatibus constituti, quam simplices canonici, dummodo adsit tempus, debent esse in sacris constituti et facere residentiam specialem, et ministrare in ecclesia et Deo servire, si cupiunt habere proventus suorum beneficiorum, alioquin privabuntur proventibus suis, et talium proventus applicabitur capitulo; et si nec sic curaverint residere, privabuntur etiam beneficio per praelatum.

Qui personaliter non jurat non accipit portionem.

Et quia contenditur a pluribus novellis canonicis, sive non residentibus, ut equam cum residentibus et onera ecclesiae ac capituli supportantibus habere debeant portionem; et quia

¹⁾ B.-nál »tapetibus«.

²⁾ B.-nál hiányzik »Michael lector«.

³⁾ B.-nál »et«.

⁴⁾ B.-nál »responderunt«.

⁵⁾ Ezzel a szóval vége szakad B. közlésének.

etiam alias superinde diffinitum fuerat, prout in nono capitulo de non residentibus dicitur, igitur ex novo statutum est, ut nullus canonicus novellus aliquam portionem suorum reddituum petere possit, sive percipere, nisi prius personaliter compareat in capitulo et juret prout moris est; tandem contentus sit, prout sancitum est de absentibus observari.

Omnes canonici debent visitare chorum.

Item statutum est, quod omnes domini beneficiati, tam in dignitatibus constituti, quam etiam inferiores debent visitare chorum et interesse omni die missae conventuali et vespers, modo legitime non fuerint impediti, et usque ad finem missae et vespersarum in choro esse reverenter; nec recedere de choro nisi data benedictione et sacerdote recedente ab altari. Et ibi nullus debet loqui vel susurrare cum socio aut ridere, sed humiliter et devote ibi stare tanquam Dei minister et attendere, quae ibi dicuntur et cantare et orare.

Domini non debent intrare chorum nisi ornati superpellicio et capucio.

Item statutum est, quod nullus dominorum de capitulo sive in dignitatibus constitutus, sive inferiores etiam, audeant chorum intrare tempore missae conventualis et vespersarum, nisi prius superpelliceo es capucio sit convenienter ornatus et indutus.

Nullus dominorum possit intrare locum capitularem qui non est in sacris.

Item quia contingit, quod nonnulli beneficiati de patrimonio Christi ditati a clericali statu recedant, et ad statum laicalem se transferant, et tales utplurimum clericis infesti esse solent, igitur statutum est, quod nullus dominorum de capitulo in quacunque dignitate constitutus possit seu valeat intrare locum capitularem, ubi consilia et secreta ac privilegia capituli tractantur, nisi fuerit canonicus et in sacris constitutus, vel saltem iniciatus, hoc est, subdiaconus, et juravit prout moris est observare statuta et consuetudines ecclesiae et capituli et alia, prout in forma continentur.

Non existentes in sacris non habent portionem de oblationibus.

Item non existentes in sacris, sicuti non possunt intrare locum capitularem, ita nec debent habere portionem de quibuscunque oblationibus, sive funeralibus, sive alio quocunque modo canonicos existentes in sacris concernentibus, neque de distributionibus quottidianis, sed neque de taxis, quae extra-ordinarie interdum exiguntur a rusticis capituli. Et hoc ideo, quia si praedium habere non valent, nec de proventibus praediorum partem habere possunt.

Nulli canonico datur praedium nisi sit in sacris et resideat.

Item statutum est et ordinatum, quod nullus dominorum, sive in dignitate sit constitutus, sive simplex canonicus, praedium valeat petere seu optare, nisi sit in sacris constitutus, ut supra, et resideat. Et casu quo sit in sacris et resideat quando tale praedium obtinet, si postea non resideat infra annum, statim elapso anno ammittit hujusmodi praedium, et alter qui voluerit optabit, et illius erit, nec optionis habebit locum, nisi quando iterum residebit.

Et quia solent nonnulli dominorum de capitulo praedia habentium non curare de praediorum suorum melioratione, sed dumtaxat recipere fructus consuetos, et sic aliqua praedia deteriorantur; cum autem dilapidatores rerum ecclesiasticarum jura multipliciter puniant, statutum est et ordinatum, quod quantumcunque antiquior canonicus quis existat, qui praedium desolaverit, vel deterioraverit, vel praedium sibi assignatum ad populandum, habita temporis consideratione, quanto videlicet tempore praedium tale possederit, non populaverit aut melioraverit, ita quod malitia vel negligentia sua constiterit desolasse, deteriorasse vel non populasse, si secundum vacans optare voluerit, nullo modo admittatur. Imo et illo praedio, quod deterioraverat privetur et alteri conferatur, qui ipsum populet et melioret, et talis sine praedio maneat, quousque capitulo videbitur.

Modus et ordo optandi praedium.

In optione autem praediorum hujusmodi talis modus et ordo observandus erit, quod canonicus praesens in numero antiquior a receptione sua in canonicum existens primo et principaliter, si aliquod canonicum sibi non obsistat, scilicet quod non sit excommunicatus aut suspensus, infra decem dies a die vacationis praedii, per mortem alicujus canonici vel alio modo vacare contingat valeat optare si voluerit. Quod si infra dictum tempus non optaverit, tunc sequens antiquior canonicus et deinde subsequens desiderando, dum ut praemissum est aliquod canonicum non obsistat, valeat optare; ita quod praemium non optatum in ordine remaneat canonico posteriori seu juniore. Item si quis concanonicorum praedium postulaverit, et sibi oblatum, et forte propter exilitatem praedii vel distantiam non acceptaverit infra decem dies, tamen careat jure optionis, quandiu praedium sibi illa vice oblatum non receperit, et pro posse suo ejus utilitatibus usus non fuerit, et non augmentaverit, aliud non obtineat, si etiam vacante fertiliori praedio primum sibi oblatum elapsis illis decem diebus acceptaret.

Nullus dominorum canonicorum sine licentia archiepiscopi et capituli se de loco absentet seu domo.

Item statutum est et ordinatum, quod nullus dominorum de capitulo sive in dignitate, sive in minoribus constituti, absque domini archiepiscopi seu sui vicarii in spiritualibus generalis, et capituli licentia speciali ab ecclesia seu domo habitationis suae se ultra mensem valeat absentare; quod si fecerit absque rationabili et manifesta causa, extunc pro absente reputabitur, ac de proventibus talis unus supportator loco sui deputabitur, cui floreni quinque dabuntur pro anno, residui autem proventus talis absentis capitulo applicabuntur.

Poenae dominorum de capitulo in festivitate sancti Adalberti absentium.

Item quia sunt nonnulli ex dominis de capitulo, tam in dignitatibus, quam etiam minoribus constituti, qui ne dum residere cupiant et servire in ecclesia prout tenerentur, verum vix aliquando per duos annos, vel etiam ultra redeant ad ipsam ecclesiam, ut autem tales saltem semel in anno redire cogantur, vel metu alicujus poenae, ex ordinatione et mandato reverendissimi domini Johannis archiepiscopi et praelati nostri statutum est, ut omnes domini de ipso capitulo quacunque dignitate praeferant, ad diem festivitatis sancti Adalberti Episcopi et Martyris, patroni praecipui hujus ecclesiae Strigoniensis redire, et in ipsa die et per totam octavam ejusdem, missis conventualibus et vesperis, superpelliceo et capucio ornati, in choro interesse debeant et teneantur. Si autem quispiam contra hujus statuti formam absens esse praesumpserit, privatus sit et privabitur illo anno portione, quam recipere deberet ex decimis vinorum de Sasad, et de Ewrs prope Budam, et totali portione de Kis-Bars, et portio talis applicabitur capitulo.

Nullus absens de usone habeat portionem, neque de prato de Ebed.

Item statutum est et ordinatum, quod nullus dominorum de capitulo quacunque praeferat dignitate, ex quacunque causa absens, de usone, qui in Ebed capiuntur, portionem percipere valeat, et ita observatum est ab antiquo. Item ordinatum est ex longeva et bona consuetudine, ut pratum foeni, quod in Ebed omni anno inter canonicos dividi solet, ad residentes dumtaxat, qui scilicet onera capituli sustinent, dividatur.

Nemo pro negotio capituli ire recuset.

Item licet quilibet dominorum de capitulo, in principio receptionis suae in canonicum juret et promittat, nichil de bonis ecclesiae et capituli alienare, imo alienata pro posse

velle recuperare, et negotia ecclesiae et capituli promovere, sunt tamen tales ex ipsis dominis de capitulo, qui quando emergunt aliqua negotia capituli, etiam tam ardua ut verosimiliter dampnum imminere possit nisi tempestive provideatur, et pro hujusmodi negotio dirigendo sive promovendo, aut etiam componendo destinetur, excusationes fictas et falsas obicit et sic ire recusat; unde multotiens negotia ardua capituli negliguntur et dampna emergunt. Ut igitur talibus obvietur, statutum est et ordinatum, ut quandocunque tale negotium occurrat, et capitulum quempiam de eorum medio pro illo negotio dirigendo idoneum eligat destinandum, talis, quacunque praeferat dignitate, non valeat se excusare, neque recusare ire ad tale negotium commune promovendum sive componendum, nisi fuerit taliter impeditus, ut videatur verosimiliter ire non posse.

Visitatores praediorum et vinearum eligantur omni anno.

Item ex debita et matura provisione saepe neglecta supplentur, et emendanda emendantur et corriguntur. Ideo statutum est et ordinatum, ut omni anno in vigilia sancti Laurentii eligantur duo idonei ex dominis de capitulo, qui unacum procuratore capituli possessiones et vineas capitulares, sive in communi existentes, sive in praediis, et pro praediis assignatas visitare et examinare debeant et teneantur, qualiter cultae, qualiter gubernatae et rectae existant, et post visitationem factam de omnibus in capitulo in suis scriptis referant et assignent proprio juramento veritatem, ita quod si aliqui ex ipsis dominis, sive in dignitatibus, sive in minoribus constituti, fuerint reperti male gubernantes praedia sibi deputata adeo, ut vergant in deteriorationem, a talibus praedia et vineae auferantur et talibus consignentur, qui ipsa bene gubernare et meliorare sciant atque valeant.

Decimae arendandae per mensem ante festum Laurentii publicentur.

Item statutum est et ordinatum, quod decimae et proventus capitulares, qui aliis solent locari sive arendari, per mensem ante festum beati Laurentii publicentur seu subhastentur omni die; et in subhastatione perdurent usque ad vigiliam praefatae diei, qua die finita missa magna, deliberatio fiat omnibus conducere volentibus prospecta, quam melius et utilius fieri poterit pro ecclesiae et capituli utilitate.

Poenae conducentium decimas seu tributum et non solventium in tempore.

Item statutum est et ordinatum, quod quicumque ex dominis de capitulo, sive in dignitate sive in minoribus sint constituti, decimas aut tributum, sive tributa conduxerunt et

in terminis eis datis et assignatis noluerint, aut non curaverint solvere aut satisfacere de summa quibus conduxerunt huiusmodi decimas sive tributa, tunc elapso primo termino, poenam unius marcae irremissibiliter exolvendae, ultra capitalem summam incurrant eo facto, et si secundum terminum solutionis neglexerunt, tunc poenam duarum marcarum, et si in termino tertio non solverint, poenam trium marcarum et sic consimiliter de quarto et quinto termino incurrant ut supra. Insuper, ut ultra illam poenam pecuniariam alia etiam poena puniantur, ordinatum est, ut ipsi tales conductores solvere negligentes, conjunctim sive divisim, anno immediate sequente non valeant neque possint conducere aliquas decimas sive tributum, aut quoscunque redditus ipsius capituli in parte, nec in toto, nec per se, nec per alium; et ut clarius exprimatur, nullus conductorum possit aut valeat taliter solvere negligentem in socium recipere, sive tali ad dicandum et exigendum huiusmodi tributum aut decimas conductas vices suas committere.

Procurator causarum omni anno in vigilia Laurentii eligatur.

Item ut plurimum praepositus major per regem existentem eligitur et talis absens fieri solet, nec curat exequi, quae sui officii sunt, in promovendis et dirigendis causis et negotiis capituli, prout teneretur, et contingit, ut nos capitulares propter principis potentiam, cui ipse praepositus servit, non valemus illum compellere ad suum officium exequendum, in tali itaque casu, quando videlicet praepositus ipse non resideret, ne propter ipsius praepositi absentiam et incuriam, facta et negotia capituli negligantur, ordinatum est; ut omni anno in vigilia sancti Laurentii de huiusmodi voluntate vel majoris partis capituli, unus de capitulo idoneus et sufficiens, qui etiam experientiam causarum non ignoret, eligatur, qui casu, quo praepositus ipse ut praemissum est, facta et negotia capituli dirigere et promovere non curaret, talis ad hoc electus negotia et facta capituli pertractare, regere et gubernare sciat, valeat atque possit, et tali provideatur de salario et proventibus praepositi.

Fassiones in porticu debent fieri.

Item in fassionibus coram capitulo fiendis, et literis exinde emanandis, nisi debito ordine provideatur, multa pericula possunt evenire et dampna. Igitur statutum est et ordinatum, quod fassiones sive nobilium sive aliorum cujuscunque status hominum, super quibus literae capituli emanari debebunt, in porticu seu cimeterio ecclesiae cathedralis, adminus in praesentia quatuor canonicorum fieri debeant, de quibus saltem

tres in sigillatione literarum praesentes assint, qui de tali fassione recordentur et fidem faciant, alioquin literae hujusmodi non sigillentur.

Missans de sigillaribus habere debet portionem.

Et quia propter temporalia spiritualia non sunt ommitenda, ita quod spiritualibus insistens debita portione non privetur, igitur statutum est et ordinatum, quod si quis dominorum de capitulo, sive in dignitate constitutus, sive simplex canonicus, missam cantaverit cum sigillationi insisteretur, talis sua portione gaudeat, veluti sigillationi interesset. Absentes autem quocunque modo, qui sigillationi non interessent, etiam si in ecclesia fuerint, nichil percipere debeant.

Studentes extra regnum ad tertium annum reverti debent.

Item quia de absentibus superius mentio facta est, placuit de illis aliqua tractare, nam solent certi ex canonicis juniores videlicet ad studendum obtenta licentia quam jura concedunt ire extra regnum studendi causa, et licet tales non reputentur pro absentibus, providendum tanem est, ut non sint negligentes, sed vere studeant, quum non Jerosolimis fuisse sed Jerosolimis bene vixesse laudandum est; propterea ordinatum est et conclusum, ut omnes illi domini de capitulo, qui ut praemissum est se extra regnum causa studendi contulerint, in fine tertii anni ad ecclesiam reverti debeant et teneantur, ubi in scientia quam studuerunt qualiter profecerint examinentur, quia, ut experientia docuit, quandocunque tales non studio insistant, sed aliis lasciviis et ribalderiis dant operam, propter quos ecclesia nostra verecundiam non modicam percipere solet, prout percepit aliquotiens.

Poena eorum qui se mutuo verbis injuriosis et vituperiosis invaserint.

Et quia secundum apostolum non provocare nec invidere, sed honeste invicem praevenire debemus, statutum est igitur et ordinatum, quod quicumque ex praedictis dominis de capitulo, quacunque praefulgeat dignitate, in loco capitulari alterum verbis provocativis, vituperiosis, seditiosis, seu injuriosis invaserit, poenis infra declarandis subjacere debeat; puta quatuor mensibus integris in medium dominorum capitulariter congregatorum sive congregandorum accedere non valeat, et infra eosdem menses proventibus occurrentibus privatus habeatur, et nullam gratiam superinde consequi valeat; et interim injurians injuriatum aut per se aut per medias personas reconciliare teneatur. Si autem simile extra locum capitularem contingat, injuriatus in capitulo conqueratur, et domini de capitulo scita superinde veritate, talem poena superius expressata puniant.

Si autem injuriatus non conqueratur et id sciri poterit, ne delicta impunita remaneant, capitulum ex officio puniat, prout videbitur.

Poenā visitantium tabernas.

Item contingit, quod quidam ex dominis de capitulo interdum non curantes honorem dignitatis clericalis ordinis, et scandalum exinde proveniens, contra canonum instituta visitare tabernas non verentur et se vino replere. Igitur statutum est et ordinatum, quod nullus dominorum ex capitulo intrare audeat tabernam praeter domos dominorum, qui autem temerarie contrarium fecerit, et hoc constare poterit, talis intrans et ibidem bibendo perseverans, paenam quinque florenorum curi incurrat irremissibiliter exigendam, et hujusmodi floreni quinque aliis dominis de capitulo hujusmodi statutum sustentibus cedant inter se dividendum.

Omni feria sexta in locum capitularem conveniant.

Quia per incuriam et malam provisionem dominorum de capitulo multa saepe facta et negotia capituli, quae de facili expediri possent si proponerentur et tractarentur, negliguntur, ut igitur utilitati et commodo negotiorum et factorum ipsius capituli provideatur, statutum est et ordinatum, ut in omni septimana semel, feria videlicet sexta, immediate post conventualem missam, ipsi domini de capitulo etiam sine sono campanae in unum convenire teneantur, in locum scilicet capitularem, tractaturi de hiis, quae occurrerunt aut occurrere possent in facto seu negotio ipsius capituli, et provisuri ne sinistrum aliquid accidere possit. Si autem quispiam dominorum congregationi hujusmodi non interfuerint, nisi se legitime excusare poterint, sua portione in proxima sequenti divisione panis de molendino Calidae aquae provenire debentis privari et carere debeat; et omnia quae tunc ibidem fierent, tractarentur, sive concluderentur, ac si ad sonum campanae conventum fuisset per omnia observentur.

In facto capituli vota omnium audiantur,

Et quia quod omnes tangit ab omnibus approbari debet, igitur statutum est quod in factis capituli emergentibus in loco capitulari tractantibus, vota omnium et singulorum exaudiantur. Ita videlicet, quod primum domini in dignitate constituti secundum ordinem dignitatum suarum vota sua edicant, quomodo cuilibet videbitur pro meliore parte negotii; deinde domini canonici secundum senium usque ad juniorem vota sua libere dicant. Et sic ex omnium votis eliciant quid facto opus sit.

Infirmi ex anniversariis et votivis portionem accipiant.

Item statutum est et ordinatum, quod si quempiam ex

ipsis de capitulo infirmari contingant (sic) tamdiu quousque in lecto aegritudinis decumberet, de singulis anniversariis et etiam votivis ac si praesens esset habeat portionem, nisi sua levitate aut culpa in huiusmodi infirmitatem incidisset, nam in tali casu non habebit portionem.

Existens in facto capituli ex votivis habeat portionem.

Item quia contingit quod interdum aliquis ex dominis de capitulo mittitur in facto seu negotio capituli expediendo, et illo absente votivae celebrantur, igitur est ordinatum, quod talis in facto capituli existens ac si praesens esset de huiusmodi votivis habeat portionem, et divisor teneatur sibi superinde respondere, hoc excepto, quod si talis in facto capituli existens ultra expensas habuerit salarium deputatum, quia tunc ex ipsis votivis non habeat portionem.

Non existens in fine ultimi Kyrie votivae missae non habebit inde portionem.

Item quia missae votivae ordinatae sunt, ut omnes de capitulo intersint quando cantantur, ornati superpelliceo et capucio a principio missae, sed quia sunt certi ex ipsis dominis tam negligentes et somno dediti, ut vix ad evangelium intrant, et parem cum illis qui a principio interfuerant accipere volunt portionem, ut igitur magis ac diligentius laborantes, magis etiam praemientur, ac desides et torpentes praemio careant, statutum est et ordinatum, ut quicumque ex ipsis dominis de capitulo in missis votivis in fine ultimi Kyrie non interfuerit, indutus superpelliceo et capucio, talis illa vice careat portione ipsius votivae.

Omni anno eligantur qui audiant quaerulantes rusticos.

Item quia saepe contingit, quod quaerulantes veniant ad capitulum nunc rustici de villis, nunc vero pro tributo aut alio quocunque negotio, et pro talibus audiendis capitulum tam cito non valet convenire et providere, et si negligantur exaudiri clamor fit a talibus quaerulantibus, ne igitur tales negligantur exaudiri, statutum est et conclusum, ut omni anno duo ex dominis de capitulo eligantur, qui in eo casu, quo capitulum tam cito convenire non posset, omnes quaerulantes audiant et si tale fuerit negotium, quod ipsi sine scitu capituli diffinire poterint, diffiniant et talibus quaerulantibus relationem faciant talem, super qua contenti fiant. Et tales domini electi quidquid diffinierint, firmum habeatur. Si autem tale fuerit negotium, super quo capitulum consulendum erit, in capitulum negotium deducatur, et tandem capitulum discussio negotio diffiniat prout videbitur.

Poenam dominorum de capitulo venantium in vineis.

Item quia contingit ut aliqui ex dominis de capitulo

juniores maxime, delectantes tenere canes venaticos et leporarios et cum illis interdum venationem facere, et cum venantur inferunt dampna in vineis cum illis, maxime cum vites incipiunt emittere teneres palmites et usque ad vindemium, et cum inhibentur, obaudiunt. Et saepe contra tales clamor fit a civibus civitatis et communiter ab omnibus cultoribus vineorum.

Ut autem tales ab illatione dampnorum metu poenae saltem desistant, ordinatum est et conclusum, ut tales si qui fuerint ex ipsis dominis, quacunque praefulgeant dignitate, si moniti non cessaverint a venatione, maxime in promontoriis, ubi verisimiliter dampna inferre possent in ipsis vineis, poenam infra declarandam incurrant; quod videlicet illo vindemio careant et priventur portione vini sibi debente ad sanctum Johannem et sanctam Annam, et insuper cum dampnificatis concordare teneantur de illato dampno; et si nec metu istius poenae desisterint, ex tunc domini talem tanquam contumacem et statuti transgressorem poena tandem arbitraria punire debeant.

Senior canonicus non existens in sacris juniorem sacerdotem non praecedat.

Item quia quidam canonici non existentes in sacris, praetendentes se esse seniores, canonicis presbyteris, qui post eos sunt recepti, non deferentes stando in choro et incedendo in processione, et alias ubique praecedere eos volunt, non advertentes dispositionem juris, qua cavetur sacerdotes quoscunque ordine inferiores debere praecedere. Ut igitur ipsis sacerdotibus in honore et reverentia deferatur, statutum est et ordinatum, ut nullus canonicus qui non est in sacris, etiam si sit initiatus, hoc est subdiaconus vel diaconus, quantumcunque senior, praecedere possit canonicum sacerdotem quantumcunque juniorem, neque in stallo stando, neque in processione incedendo, imo in poenam talium maxime nolentium seu non curantium se in sacris ordinari facere, diffinitum est, ut talem sacerdotem canonicum nedum interim quousque non fuerit ordinatus non valeat praecedere, verum neque post suam ordinationem valeat unquam praecedere, sed semper talium sacerdotum canonicorum junior existat.

Salarium dicatorum decimas et proventus capituli dicantium.

Item quia saepe contingit fieri contentio per dicatores decimarum et proventuum capitularium, quos ipsum capitulum de eorum medio eligit et deputat, quantum debeant habere pro salario suo, igitur ut talis contentio sedatur, statutum est et ordinatum, quod ipsi dicatores per capitulum constituendi

de omnibus proventibus decimationum per ipsos administratarum a manibus divisoris habeant secundam portionem, hoc est in Nagh- Bors pro secunda portione de singulis florenis 100 habent florenos 3, et de singulis denariis centum denarios 3. Item in Kys- Nitra et Kis-Honth de singulis florenis centum habent pro secunda portione florenos 2, de singulis denariis 100 habent denarios 2. Et sic de numero minori computandum erit. Expensas autem ipsi dicatores sive decimatores faciant de minutis, videlicet de pecuniis apum, agnellorum, necnon de negatis si quae reperientur et similibus, si quid ex hiis minutis remanserit, solvant exinde famulis pro eorum servitiis; casu autem quo hujusmodi minuta non sufficerent pro ipsis expensis aut solutione famulorum, extunc fiat supplementum tam pro expensis quam solutione famulorum de capituli decima. Sed caveant inquantum possunt ut non minuant capitularem summam decimarum, sed integre reportent ad capitulum in quo oneramus eorum conscientias. In ¹⁾ Sasad etiam et Ewrs non plus recipiant decimatores pro suo salario, quam unam portionem et illam dividant inter se.

Poenā dicatorum falsas, malas sive antiquas monetas portantium.

Et quum frequenter contingit, quod ipsi dicatores sive decimatores aut eorum famuli malas, veteres et falsas pecunias et monetas recipiunt, aut bonas recipiunt sed postea hujusmodi malas, falsas et veteres immiscent inter bonas et sic praesentant ad manus divisoris, prout aliquotiens experientia comperimus, unde domini de capitulo dampnum non modicum percipiunt, quia non valent illos commode exponere. Proinde statutum est et ordinatum, ut ipsi dicatores sive decimatores provideant diligenter, quod bonas ac veras monetas et pecunias recipiant pro ipsis decimis, et ita etiam suis famulis committant; et quod nec ipsi neque famuli ipsorum immisceant inter bonas monetas malas, falsas et veteres, alioquin divisor dum numerat pecunias sibi datas, tales falsas, antiquas et malas monetas separare debeat a bonis et dicatoribus aut decimatoribus qui illas attulit reddere, et bonas et veras pro illis petere et recipere teneatur; quod si ipsi dicatores sive decimatores hujusmodi falsas aut veteres et malas monetas recipere nollent, et bonas loco illarum dare recusarent, extunc hoc habeant pro poena, quod divisor et illas malas et falsas ac veteres monetas retineat et de portione talium dicatorum sive decimatorum in prima divisione occurrente pro omni falsa, veteri et mala moneta duos bonos denarios sive monetas recipere et dominis

¹⁾ Ezt a mondatot más kéz, valamivel később jegyezte utánna.

dividere debeat et teneatur, si ipse divisor simili poena puniri nolit; et ipse divisor simili poena debeat punire collectores teloniorum et vadorum ac alios quoscunque, qui videlicet redditus capituli ad suas manus tradere habebunt, dum et quotiens malas, veteres aut falsas pecunias quispiam illorum sibi assignaverit.

Omni anno divisor eligatur et de ejus officio.

Item statutum est et ordinatum, quod omni anno de communi omnium consensu et voluntate unus ex dominis de capitulo ad hoc idoneus eligatur et divisor vocitetur, qui omnes proventus capitulares, tam ex decimis quam villis et aliunde undecunque provenientes, dividere debeat inter ipsos dominos, secundum quod justius et equius poterit. Ad officium autem ipsius divisoris spectat, omnes pecunias quae ex proventibus capitularibus deferantur in capitulo levare et a decimatoribus et officialibus et aliis solvere debentibus. Item bonam et veram monetam recipere sub debito numero atque compute, at tandem inter dominos de capitulo ut moris est dividere et unicuique portionaliter distribuere, et eisdem reddere sive remittere. Caveat autem ne propriam aut alterius cujuscunque monetam sive pecuniam malam, falsam aut antiquam, pecuniae capituli, per eum modo praemisso dividendae sive distribuendae immisceat, de quo sua conscientia onerabitur, et alias poenabitur pro arbitrio capituli si id constare poterit. Item quod numerum personarum, et summam pecuniarum in qualibet divisione et etiam locationes et terminos solutionum in registro capituli fideliter conscribat. Item si aliqui conductores vel administratores proventuum capituli, negligentes in solvendo exstiterint, et terminos solutionis praeterierint, a talibus debita ipsius capituli, sive in pecunia, sive in frumento, cum poena in conventionem adjecta recuperare et rehabere, expensis et laboribus suis tenetur. Item si quispiam ex dominis de capitulo debitor ex quocunque modo extiterit, ipse divisor de proventibus talis debitoris cum poena, ad quam si aliquo casu se obligavit, exigere et recipere et pro communitate conservare tenetur.

Divisor propria auctoritate portionem cujuscunque retinere non debet.

Item ut discordiae et lites inter fratres de capitulo sedentur, ordinatum est, ut si quis ex dominis de capitulo alterum sibi debitorem dixerit et divisorem requisiverit, ut portionem talis debitoris retineat, aut arestet, in tali casu divisor portionem talis debitoris retinere aut arestare non valeat, nisi hoc coram capitulo evidenter probatum fuerit. Et tunc divisor ad capitulo commissionem portionem talis debitoris tamdiu

reservare tenetur, quousque ipsi creditori ad plenum satisfactum fuerit.

Poena divisorii injuriantium.

Item frequenter contingit, quod quidam impatientes divisorem verbis provocativis, inhonestis et etiam injuriis afficiunt, propter quae ipse divisor interdum officium suum dimittere solet propter injuriam sibi illatam. Igitur statutum est et ordinatum, quod nullus ex dominis de capitulo quacunque dignitate praefulgeat, divisorem ratione et praetextu divisionis factae, aut etiam aliter qualitercunque, propria auctoritate aut motu redarguere, provocare, infamare, aut sibi verba inhonesta et injuriosa dicere, aut sibi detrahare audeat, sub poena unius marcae denariorum gravis ponderis irremissibiliter exigendorum. Sed si quis fuerit, qui illi aliquid imputare aut obiicere voluerit, talis in capitulo contra illum publice dicat et proponat actionem suam, ubi si ipse divisor culpabilis reperietur, per ipsos dominos de capitulo sufficienter punietur. Item ordinatum est, quod quando veniret huc Strigonium aliqua persona digna, quam capitulum vellet honorare, extunc divisor de commissione capituli debet illi providere de aliquo munere, secundum quod persona honoranda erit.

Item in fine anni quo officium suum volumus perdurare, in loco capitulari officio suo publice renuntiet et de perceptis ac per eum divis et administratis proventibus, in capitulo aut extra, coram illis, quibus hoc capitulum commiserit, veram et integram rationem sine aliquali cavillatione reddere tenetur. Et si in reddenda ratione deficeret in aliqua summa, talem summam capitulo integre et sine strepitu juris et iudicii persolvere tenetur.

Proventus divisoris.

Et quia ubi onus imponitur inter est ut etiam emolumentum subsequatur, igitur ordinatum est, quod ipse divisor pro suo labore de omnibus proventibus capitularibus quos divisurus erit, ante omnem divisionem centesimam partem pro se recipere possit et valeat, sed nichil plus; super quo conscientia sua oneratur.

Capitulum protegit divisorem.

Item quia contingit ut quandoque quempiam ex dominis de capitulo, maxime qui non resident, privare solet capitulum proventibus suis, ut per hoc talis ad residentiam reduci valeat, et tales solent interdum id ipsi divisorii imputare, et illum propterea citant aut coram domino praelato, aut ejus vicario, vel etiam cum literis praeceptoris regis illum vexant, et divisor tales lites prosecqui nequit et non valet. In tali igitur

casu ordinatum est, ut quodocunque contigerit taliter diviserem per quempiam vexari, tale onus capitulum super se recipit, ita ut suis sumptibus et expensis ipsum protegit et defendit.

Poenā ministrorum ecclesiae deficientium in ministerio.

Item quia ut praemissum est cantor, aut ejus succentor omni die sabbati pro tota septimana tabulam ordinare debet, et etiam pro festis solennibus, et contingit, quod talis in tabula inscriptus non curat tabulam perlegere, et negligit officium suum peragere, igitur statutum est et ordinatum, quod ebdomadarius ad missam et ad vesperas, seu ad epistolam vel evangelium descriptus, per se vel per alium vices suas complere debeat et teneatur. Quod si ad missam scriptus in aliquo officio defecerit, distributionibus quotidianis sibi obvenire debentibus in die careat, et insuper in vigesima parte unius floreni, hoc est in quinque denariis novis mulctetur. Si autem in epistola vel evangelio diebus ferialibus descriptus defecerit, distributionibus quotidianis careat et tricesima tertia parte floreni, hoc est tribus denariis novis mulctetur; si autem dies sollemnis aderit et in tabula descriptus defecerit causa legitima cessante, per se vel saltem similem sui in dignitate, officio vel canonia constitutum, in missa, epistola, evangelio chorando, ad mitram, crucem, baculum, turribulum, acolitatus vel aliud quodcunque officium descriptus, si in missa defecerit in decima parte floreni, hoc est in decem denariis, et in distributionibus in illa missa debitis mulctetur; si in aliis officiis quis se absentet, distributionibus sibi debitis, insuper vigesima parte floreni hoc est quinque denariis mulctetur.

Modus et ordo tenendi ebdomadas.

Item quia beneficium datur propter officium, igitur ut quilibet de corpore hujus almae ecclesiae Strigoniensis existens, quacunque dignitate praefulgeat, sciat, quo ordine ecclesiam officiet et in ea ministrare debeat; statutum est et ordinatum, prout a fundatione ecclesiae hujus consuetum fuit et hactenus observatum, quod dominus archiepiscopus in tabula primus ebdomadarius describatur; post ipsum praepositus cathedralis, postea lector, cantor, custos, et alii praepositi inferiores et archidiaconi secundum ordinem suarum dignitatum, subsequenter omnes canonici secundum senium per ordinem ad missam decantandam et ebdomadam tenendam describantur; in qua hebdomada vices suas per se vel aliam sibi similem in dignitate complere debeant et teneantur, absque negligentia aliquali. Item ad epistolam et evangelium praebendarii scribantur pro ebdomadariis, qui per se vel alium

vices suas adimplere teneantur, quorum vices diaconi vel subdiaconi in choro commorantes possunt supplere.

Modus et ordo tenendi festa.

Et quum secundum praeeminentiam dierum congruum est, ut praeeminentiores divina officia peragant, idcirco statutum est, quod qualibet die dominica unus ex canonicis vespere et missam decantare debeat. In festis autem duplicibus et solemnioribus unus in dignitate, personatu, vel officio constitutus, ad quod providendum cantor vel ejus succentor provisos existat in tabula describendo, ita quod defectus non existat. Siquis autem descriptus adimplere noluerit per se vel alium, intimet succentori tempestive, et ille alium loco talis inveniat; talis, autem negligens poena superius expressa mulctetur, nisi evidens necessitas illum excuset.

Plebani civitatis Strigoniensis cum suis vexillis omni die dominico processioni interesse tenentur.

Et quia congruum est et consonum rationi, quod sanctae Strigoniensis ecclesiae honor et reverentia a filiabus suis impendatur, quae de uberibus ipsius matricis ecclesiae plantatae et alimentatae existunt, et in dies alimentantur, idcirco ne laudabilis consuetudo pro reverentia et honore dictae ecclesiae Strigoniensis ab olim introducta et usquemodo observata labente tempore depereat, quin potius memoriae commendata perpetuo maneat et duret, praesenti scripto duximus declarandum, quod plebani ecclesiarum parochialium civitatis regalis Strigoniensis, ad reverentiam Dei et populi devotionem incitandam, singulis diebus dominicis in unum congregari, aut capellani seu clerici eorum cum vexillis, Dominicae crucis ad ecclesiam sanctam Strigoniensem, aliarum ecclesiarum matricem, ante missam conventualem venire, ibique processioni fiendae interesse debeant et teneantur, et ita tandem finita ipsa processione ad suas ecclesias redire; siquis autem ex ipsis plebanis contrafecerit, in quinta parte floreni, hoc est in viginti denariis novis pro qualibet vice puniri debeat.

Poena plebanorum de Strigonio non interessentium missae et vespere festi sancti Adalberti.

Et quia ipsi plebani ecclesiarum parochialium civitatis Strigoniensis, in festivitatibus sancti Adalberti patroni praecipui hujus ecclesiae, vespere et missae interesse tenentur superpelliceis induti, igitur si quis ipsorum plebanorum contra hanc bonam et laudabilem consuetudinem a dudum hucusque observatam in praemissis festivitatibus, ut praemissum est, vespere et missae interesse non curaret, poena unius marcae usualis monetae hoc est in quatuor florenis auri mulctetur,

per succentorem extorquenda, et pro suo usu exponenda. Et si ipse succentor negligens fuerit, poenam hujusmodi capitulum exigat; si vero capitulum negligens fuerit infra quindecim dies a die negligentiae computando, ex tunc vicarius domini archiepiscopi exequatur sub poena ab ipso domino archiepiscopo huic constitutioni ascribenda.

Ut de vineis dominorum decimae solvantur.

Quia capitulum habet certas vineas, quae per ipsum capitulum junioribus canonicis, qui videlicet villas pro praedio habere non valent, loco praedii dare solent, et contingit, quod ipsi domini canonici juniores de vinis hujusmodi vinearum praedialium tempore vindemiarum decimas reddere contendunt, et horum exemplo etiam alii domini de capitulo vineas habentes, decimas dare non debere praetendant, cujus occasione in capitulo aliquotiens litis controversia mota est; ut igitur hujusmodi litis et controversionis materia praecidatur, in pleno capitulo decisum, decretum et declaratum est, ut deinceps tam de praedialibus vineis quam etiam de illis, quas domini ipsi ad suam ratam colunt, absque omni murmure integrae decimae exolvantur.
